

VLADA CRNE GORE
Ministarstvo rada i socijalnog staranja

POGLAVLJE 19 - SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOŠLJAVANJE
AKCIONI PLAN

Za postepeno usklađivanje pravne tekovine EU i izgradnju neophodnih kapaciteta za implemetaciju i sprovođenje pravne tekovine EU

Februar 2015

UVOD

U Izvještaju EK o analitičkom pregledu pravne tekovine za poglavlje 19. Socijalna politika i zapošljavanje, koji je dostavljen Crnoj Gori 14. marta 2014. ocjenjeno je da je crnogorsko zakonodavstvo djelimično usklađeno s pravnom tekovinom u oblasti socijalne politike i zapošljavanja. Prema ocjenama EK, potrebno je pojačati napore da bi se napredovalo u daljem pravnom usklađivanju u oblastima koje obuhvata ovo poglavlje. U tom smislu, EK je Crnoj Gori postavila početno mjerilo od čije realizacije će zavisiti otvaranje pregovora u poglavlju 19.

Početno mjerilo glasi: Crna Gora treba da proslijedi Evropskoj komisiji akcioni plan za postepeno usklađivanje s pravnom tekovinom EU (tamo gdje je potrebno) i za izgradnju neophodnih kapaciteta za sprovođenje pravne tekovine u svim oblastima u okviru ovog poglavlja. Plan treba da sadrži: a) vremenski okvir; b) određivanje kadra namijenjenog za svaki zadatak; c) određivanje institucija koje će učestvovati, njihovu nadležnost i ulogu u pristupnim pregovorima i d) određivanje pratećih aktivnosti podrške u kontekstu pristupanja (jačanje administrativnih kapaciteta).

Shodno preporukama EK, a radi ispunjenja pomenutog mjerila za otvaranje pregovora u poglavlju 19. Socijalna politika i zapošljavanje, radna grupa 19 je pristupila izradi Akcionog plana i u julu 2014. dostavila Evropskoj komisiji prvi nacrt ovog dokumenta. Uslijedila su dodatna dva nacrta i usaglašavanje sa sugestijama Evropske komisije, da bi 6. februara 2015. godine dobili saglasnost Evropske komisije na posljednji nacrt Akcionog plana.

Akcioni plan sadrži vremenski okvir (raspored), precizno identifikovane ljudske resurse, spisak institucija koje će biti uključene implementaciju Akcionog plana, njihovu nadležnost i ulogu u pretpristupnim pregovorima, kao i određivanje pratećih aktivnosti podrške, tj. jačanje administrativnih kapaciteta u pretpristupnom periodu.

Akcioni plan je usklađen s Programom pristupanja Crne Gore 2015 – 2018.

RADNI ODNOSI

U okviru reforme radnog zakonodavstva donijet je novi Zakon o radu, koji je u primjeni od avgusta 2008. godine. Uslijedile su izmjene zakona u julu 2014. Ovim zakonom su na fleksibilniji način uređeni određeni instituti, utvrđeni su novi u odnosu na ranije važeći zakon i konstituisani novi institucionalni odnosi. Međutim, u implementaciji ovog zakona, utvrđena je potreba za usaglašavanjem sa određenim konvencijama MOR-a i Izmijenjenom Evropskom socijalnom poveljom, koja je potvrđena krajem 2009. godine.

Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o radu, koji je donijet u decembru mjesecu 2011. godine, preciziraju se odredbe koje se odnose:

- Na trajanje ugovora o radu na određeno vrijeme, s tim što se rad na određeno vrijeme ograničava na dvije godine uz mogućnost dužeg trajanja rada na određeno vrijeme kada je u pitanju zamjena odsutnog zaposlenog, obavljanja sezonskih poslova i rad na određenom projektu i uvodi se pravilo da se radni odnos zasniva na neodređeno vrijeme;
- Uvode se odredbe o zaštiti zaposlenih koji prijave korupciju,
- Uvodi se institut roditeljskog odsustva i preciziraju odredbe o porodiljskom odsustvu u smislu izjednačavanja u pravima na roditeljsko, odnosno porodiljsko odsustvo oba roditelja (majke i oca djeteta);
- Preciziraju se odredbe o zaradi i utvrđivanju minimalne zarade;
- Unapređuju se i pojednostavljaju odredbe o otkazu ugovora o radu i prestanka radnog odnosa po sili zakona;
- Uvodi se novi institut ustupanje zaposlenih, od strane Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih drugom poslodavcu-korisniku;
- Unapređuju se odredbe o dopunskom radu i čine fleksibilnijim;
- Revidiraju se odredbe o kolektivnim ugovorima i čine jasnijim za primjenu u praksi;
- Ukida se ugovor o djelu kao najviše zloupotrebljavani institut u radnom zakonodavstvu.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o radu preciziraju se odredbe koje se odnose na zabranu diskriminacije i definiše što se smatra mobingom na radnom mjestu i uređuje da će se zabrana zlostavljanja na radnom mjestu, mjere za sprečavanje zlostavljanja, postupak zaštite lica izloženih zlostavljanju kao i druga pitanja od značaja za sprečavanje i zaštitu od zlostavljanja na radu i u vezi sa radom i zapošljavanjem, bliže urediti posebnim zakonom i daje mogućnost da se zaštita u slučaju mobinga na radnom mjestu može ostvarivati kod nadležnog suda. Na osnovu ovih odredbi Zakona o radu je donijet Zakon o zabrani zlostavljanja na radu, kojim su uređena prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca zaposlenih u pogledu sprječavanja zlostavljanja na radu i u vezi sa radom, kao i druga pitanja od značaja za sprječavanje i zaštitu od mobinga.

Isto tako, ovim izmjenama Zakona o radu je definisano na koji način se može pokrenuti zaključivanje i izmjena kolektivnih ugovora u cilju poboljšanja socijalnog dijaloga. Isto tako, ako strane u zaključivanju kolektivnog ugovora ne uspiju u pregovorima ili ne postignu dogovor u roku od tri mjeseca od početka pregovaranja, može se obratiti Agenciji za mirno rješavanje radnih sporova. U decembru 2012. godine donijet je Zakon o dopuni Zakona o radu. Dopunom Zakona o radu, želi se postići sprječavanje zloupotrebe prava na isplatu otpremnine u javnom preduzeću, javnoj ustanovi i drugoj javnoj službi, čiji je većinski vlasnik država. Razlog za dopunu zakona je to što se u praksi dešavalo da se u znatnoj mjeri vrši utrošak budžetskih i drugih sredstava iz javnog sektora i na taj način onemogućavalo zapošljavanje lica sa evidencije nezaposlenih, a na drugoj strani zaposleni koji ostvare pravo na isplatu otpremnine na tržište rada su se pojavljivali kao nezaposlena lica, pri čemu nije postojalo nikakvo ograničenje za njihovo novo zapošljavanje u javnom sektoru.

U 2013. pristupilo se novoj izmjeni Zakona o radu. Osnovni razlog za izmjenu i dopunu Zakona o radu je obraćanje Ministarstvu rada i socijalnog staranja velikog broja građana, koji iako ispunjavaju uslove za ostarivanje prava na penziju u pogledu godina života i godina radnog staža, to pravo ne mogu da ostvare iz razloga što im poslodavac u vrijeme trajanja radnog odnosa kod njega nije uplaćivao doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje. U najvećem broju slučajeva se radi o poslodavcima koji su prestali da postoje uslijed stečaja, a zaposleni nijesu mogli da namire svoja potraživanja po ovom osnovu iz stečajne mase. Iz tog razloga, Ministarstvo rada i socijalnog staranja se u dijalogu sa socijalnim partnerima opredijelilo za rješavanje ovog problema kroz dopunu Zakona o radu u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje prava na uplatu neuplaćenih dopinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje preko Fonda rada. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu je Skupština usvojila 16. jula 2014. („Sl. list Crne Gore“ br. 31/14, od 27. jula 2014.).

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je zatražilo tehničku pomoć MOR-a u pripremi izrade nacrtu Zakona o radu, u okviru Programa dostojanstvenog rada 2015-2016.

Nakon što se konačno usaglase rješenja data u Nacrtu Programa dostojanstvenog rada 2015-2016 sa svim MOR konstituentima i dobije finalni tekst dokumenta koji će biti nakon toga spreman na davanje saglasnosti i potpisivanje od strane MOR-a, Vlade Crne Gore i predstavnika svih reprezentativnih socijalnih partnera - Saveza sindikata Crne Gore, Unije Slobodnih Sindikata Crne Gore i Unije poslodavaca Crne Gore, pristupiće se izradi novog Zakona o radu, čije donošenje je predviđeno Akcionim planom za Poglavlje 19 do IV kvartala 2017. godine.

Namjera Vlade Crne Gore je da donese novi Zakon o radu, koji je usklađen sa pravnom tekovinom EU i ratifikovanim konvencijama MOR-a.

U okviru reforme radnog zakonodavstva krajem 2007. godine, donijet je Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova, kojim je uređen način i postupak mirnog rješavanja radnih sporova (kolektivnih i individualnih), izbor, prava i obaveze miritelja i arbitara i druga pitanja

od značaja za rješavanje ovih sporova. Radi obavljanja stručnih poslova koji se odnose na mirno rješavanje radnih sporova, početkom 2010. godine, osnovana je Agencija za mirno rješavanje radnih sporova, kao posebna organizacija, sa svojstvom pravnog lica.

S toga su donošenjem navedenog zakona, kao i osnivanjem Agencije, koja je počela sa radom početkom 2010. godine, stvoreni normativni uslovi da se po prvi put u Crnoj Gori, ostvaruje vansudsko rješavanje radnih sporova i na taj način postiže efikasnost u njihovom rješavanju, imajući u vidu da su radni sporovi po svojoj prirodi hitni, a i znatno se rasterećuju sudovi kod kojih ovi postupci dugo traju. Arbitar u postupku mirnog rješavanja individualnih radnih sporova postupa u skladu sa odredbama arbitražnog postupka, koje su po proceduri pojednostavljen sudski, parični postupak. Kolektivnim radnim sporom u smislu ovog zakona smatra se spor koji je nastao: u postupku zaključivanja, kao i u slučaju izmjene i dopune kolektivnih ugovora, uslučaju kada poslodavac na sve zaposlene ne primjenjuje pojedine odredbe kolektivnog ugovora, povodom ostvarivanja prava na sindikalno organizovanje, po ostvarivanju prava na štrajk i povodom drugih sporova između sindikata i poslodavca u vezi sa ostvarivanjem prava iz rada i po osnovu rada.

Izmjena Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova je donijeta 2011. godine. Razlog za izmjenu i dopunu Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova je dosadašnje iskustvo u radu Agencije, koja je u postupku rješavanja ovih sporova primjenom navedenog zakona, utvrdila određene nedostatke i pokrenula inicijativu za njegovu izmjenu i dopunu, kako bi se stranama u sporu ovaj postupak učinio efikasnijim i sigurnijim u rješavanju nastalih radnih sporova.

U ukupnoj reformi radnog zakonodavstva stekli su se uslovi da se po prvi put u Crnoj Gori donese Zakon o zabrani zlostavljanja na radu, popularno nazvano „zabrana mobinga na radu i u vezi sa radom“. Zakon o zabrani zlostavljanja na radu je donijet 2012. godine. Osnovni razlog za donošenje ovog zakona je zaštita zaposlenog i poslodavca, kao i drugih lica koja su po više osnova van radnog odnosa angažovani kod poslodavca, od raznih oblika zlostavljanja na radu i u vezi sa radom. Ovim zakonom utvrđuju se: prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca i zaposlenih u pogledu sprečavanja zlostavljanja na radu i u vezi sa radom i druga pitanja od značaja za sprječavanje zlostavljanja (mobing). Pravo na zaštitu od zlostavljanja ima ustavni karakter, jer se Ustavom Crne Gore jemči dostojanstvo i sigurnost, nepovrjedivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava, kao i to da niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju (član 28 Ustava).

U 2013. godini je izrađen i upućen u skupštinsku proceduru novi Zakon o štrajku. Osnovni razlozi za donošenje novog Zakona o štrajku su problemi u praksi izazvani brojnim štrajkovima. Predlaganjem ovog zakona utvrđene su brojne novine u odnosu na važeći zakon, kako bi se u implementaciji olakšala njegova primjena u praksi, koje se u principu odnose na: uslove i način organizovanja štrajka; isključenja sa rada zaposlenih koji ne učestvuju u štrajku; prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih i poslodavaca u vezi štrajka.

U reformi radnog zakonodavstva rukovodeći se primjerima zemalja u razvoju, Vlada je novembra 2009. godine, usvojila Strategiju o razvoju volonterizma u Crnoj Gori (2010-2015), kojom su opredijeljeni strateški pravci za razvoj volonterizma, da bi se unaprijedilo postojeće stanje i dali zakonski prijedlozi u vezi volonterskog rada u okviru institucija sistema. Nakon toga donijet je Zakon o volonterskom radu, koji je u primjeni od polovine maja 2010. godine, kojim su uređeni odnosi u segmentu volonterskog rada, jer do tada u Crnoj Gori nije postojao poseban zakon kojim se reguliše volonterski rad. Donošenje posebnog Zakona o volonterskom radu rezultat je postojeće prakse zemalja u razvoju i činjenica da je volonterski rad značajan resurs, koji se može smatrati veoma važnim i za Crnu Goru. Izmjena Zakona o volonterskom radu je donijeta 2012. godine. Osnovni razlog zbog kojeg je izvršena izmjena i dopuna Zakona o volonterskom radu, je predloženo rješenje da se mladim ljudima stvore uslovi za brže zapošljavanje, kroz sticanje neophodnih vještina i iskustva, koji su im u uslovima tržišnog privređivanja neophodni da bi bili konkurentni na tržištu rada. Imajući u vidu da važeći Zakon o volonterskom radu nije predvidio takvu mogućnost, izmjenama i dopunama ovog zakona obezbjeđuje se osnov da ugovor o volonterskom radu poslodavac može zaključiti sa licem koje želi da se stručno osposobi za samostalan rad u svojoj struci. Tako se volonterski rad može priznati kao radno iskustvo za polaganje stručnog ispita.

U okviru reforme radnog zakonodavstva 2009. godine donijet je Zakon o fondu rada, na osnovu kojeg je Vlada CG osnovala Fond rada, koji ima status državnog fonda.

Glavni organ državne uprave nadležan za radno zakonodavstvo je Ministarstvo rada i socijalnog staranja, posebno u okviru Direktorata za rad - Direkcija za radne odnose. U cilju jačanja kapaciteta ministarstva, organizaciona struktura Direkcije za radne odnose se mijenja i dodatni službenici će biti angažovani u 2014. i 2015. Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja planirano je da se u 2014. i 2015. u Direkciji za radne odnose zaposle po 2 službenika, dakle ukupno 4. Službenici u Direktoratu za radne odnose će raditi na potpunom usklađivanju radnog zakonodavstva. Takođe, socijalni partneri igraće bitnu ulogu u ovom procesu. Uzimajući u obzir činjenicu da usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnom pravnom tekovinom predstavlja stalni proces u okviru koga su svi organi odgovorni za pojedine oblasti, iz ovog poglavlja potrebno je da se prati redovno EUR-Lex baza podataka, postojeći mehanizmi i da se održavaju sastanci sa ekspertima Evropske komisije, kao što je učešće na sastancima Odbora za stabilizaciju i pridruživanje tj. pododbora. Implementaciju zakonskih obaveza nadzire nadležni organ državne uprave. U tom smislu će biti potrebno da se ažurira i napravi dodatni plan zapošljavanja i aktivnosti u skladu sa zahtjevima EU.

ZAŠTITA I ZDRAVLJE NA RADU

Na osnovu člana 37 stav 2 Zakona o državnoj upravi ("Sl.list RCG", br. 38/03, "Sl. list CG", br. 22/08, 42/11) i člana 63 stav 1 tačka 9 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list CG", br. 5/2012), na prijedlog ministra rada i socijalnog staranja, na sjednici održanoj 28. marta 2013. godine, Vlada Crne Gore je utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji predviđeno je da generalni direktor između ostalog, rukovodi i organizuje rad u Direktoratu za rad, kao jednoj od organizacionih jedinica Ministarstva. U okviru Direktorata za rad, formirane su dvije Direkcije i to: Direkcija za radne odnose i Direkcija za poslove zaštite na radu.

U Direkciji za poslove zaštite na radu¹ vrše se poslovi koji se odnose na: praćenje, proučavanje i podsticanje razvoja zaštite na radu, pripremu propisa u oblasti zaštite na radu; praćenje i primjenu ratifikovanih konvencija i direktiva EU iz oblasti zaštite na radu; aktivnosti koje se odnose na pregovore o pristupanju Crne Gore EU po poglavljima iz oblasti zaštite na radu; davanje mišljenja u vezi primjene propisa u oblasti zaštite na radu; pripremu stručne osnove za izradu nacionalnog programa razvoja zaštite na radu i praćenje njegovog ostvarivanja; praćenje i ocjenjivanje stanja zaštite na radu i priprema stavova za jedinstveno uređenje mjera zaštite na radu koje su regulisane propisima u oblasti zaštite na radu; pružanje stručne pomoći u oblasti zaštite na radu zaposlenih; pripremu metodologije za obavljanje poslova pregleda i ispitivanja u oblasti zaštite na radu; prikupljanje i analiziranje podataka o povredama na radu, profesionalnim oboljenjima i oboljenjima u vezi sa radom; organizovanje i polaganje stručnih ispita za sticanje zvanja stručnog lica za obavljane poslova zaštite na radu; obradu materijala i pripremu odobrenja za rad ovlašćenim organizacijama za poslove zaštite na radu koje svoju djelatnost obavljaju po odobrenju ovog ministarstva; vodjenje registara o ovlašćenim organizacijama za oblast zaštite na radu koje obavljaju djelatnost po odobrenju ovog ministarstva i vršenje nadzora nad njihovim radom; vodjenje registara o licima koja su položila stručni ispit za sticanje zvanja stručnog lica u organizaciji ovog ministarstva; pripremanje informacija, izvještaja i analiza iz oblasti zaštite na radu, obradu dokumentacionog materijala; obavljanje informaciono-dokumentacione

---

¹ Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Sl. list Crne Gore", br. 05/12 od 23.01.2012, 25/12 od 11.05.2012, 61/12 od 07.12.2012, 20/13 od 26.04.2013, 17/14 od 04.04.2014), osnovana su ministarstva i drugi organi uprave, utvrđena organizacija i način rada državne uprave i uređena su pitanja obezbjeđenja izvršenja odluka Ustavnog suda Crne Gore, kao i druga pitanja od značaja za organizaciju i rad državne uprave. Članom 2 navedene uredbe, pored ostalih, osnovani su Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo zdravlja, kao pravni sljedbenici, Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja. Imajući u vidu da su navedenom uredbom decidno precizirane nadležnosti istih, u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, formirana je Direkcija za poslove zaštite na radu. Prilikom izrade propisa iz ove oblasti navedena ministarstva neposredno sarađuju i propisi sadrže pored zaštite i komponentu „zdravlja“. Ova obaveza proizilazi iz Zakona o zaštiti i zdravlju na radu („Sl. list CG, br. 34/14). Uvođenje ove komponente je novina u odnosu na prethodni Zakon o zaštiti na radu).

djelatnosti u oblasti zaštite zaposlenih; podsticanje obrazovanja i razvijanje kulture rada u oblasti zaštite na radu, edukacije zaposlenih, poslodavaca, stručnih lica koja se bave poslovima zaštite na radu, inspektora i dr; informisanje javnosti o stanju zaštite na radu; ostvarivanje saradnje sa NVO.

U Direkciji za poslove zaštite na radu, shodno navedenom pravilniku predviđena su 4 radna mjesta, i to: Načelnik/ca zazaštite na radu, Samostalni/a savjetnik/ca i za zaštitu na radu - 1 izvršilac, Samostalni/a savjetnik/ca II za zaštitu na radu - 1 izvršilac, Samostalni/a referent/ica za poslove evidencije zaštite na radu - 1 izvršilac. Od predviđenih radnih mjesta popunjena su dva i to: Načelnica zazaštite na radu i Samostalna referentica za poslove evidencije zaštite na radu. Do kraja IV kvartala 2015 godine, u Direkciji za poslove zaštite na radu planira se zapošljavanje dvoje novih službenika. U Direkciji će biti ukupno četvoro zaposlenih, sredstva za rad Direkcije zaštite na radu predviđena su budžetom za 2015. godinu (koji je usvojen na sjednici Vlade održanoj 12. novembra 2014. godine).

Vlada Crne Gore je donijela zaključak br. 06-1333/3 od 21. juna 2012. godine kojim zadužuje Upravu za inspeksijske poslove da u što kraćem roku, planira povećanje broja inspektora rada za oblast zaštite na radu, posebno za područje opština Bar i Ulcinj, u skladu sa preporukom iz Analitičkog izvještaja Evropske komisije. Postupajući po gore navedenom zaključku usvojen je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za inspeksijske poslove u kojoj su predviđena mjesta za tri inspektora rada za oblast zaštite na radu: jedan za opštine Bar i Ulcinj sa mjestom rada u Baru, jedan inspektor za opštine Herceg Novi i Kotor sa mjestom rada u Herceg Novom i jedan inspektor za opštine Podgorica, Danilovgrad i Cetinje sa mjestom rada u Podgorici. **Trenutno, u Inspekciji rada ima ukupno 32 inspektora rada (plus 2 glavna inspektora rada), od čega: 23 inspektora rada za oblast radnih odnosa i zapošljavanja (svi diplomirani pravnici) i 9 inspektora za oblast zaštite i zdravlja na radu (različitih tehničkih struka)².**

U Upravi za inspeksijske poslove, Sektoru za zaštitu tržišta i ekonomije, igre na sreću i javne nabavke se nalazi Odsjek za inspekciju rada, u kome radi: 1 Glavni inspektor rada, 1 inspektor rada za oblast radnih odnosa (koordinator), 1 inspektor rada za oblast zaštite na radu (koordinator): 22 inspektora rada za oblast radnih odnosa i 8 inspektora rada za oblast zaštite na radu.

U toku je usvajanje nove sistematizacije radnih mjesta, gdje je predviđeno povećanje za 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu, što znači da će ih ukupno biti 15. Pošto je namjera da inspektori rada za oblast zaštite na radu vrše nadzor i nad zdravljem na radu zaposlenih, pored Fakulteta tehničko-tehnoloških nauka, Fakulteta fizičkih ili hemijskih nauka, kao uslov za zaposlenje na radnom mjestu inspektora, dodat je i Medicinski fakultet. Usvojen je i predlog kolega iz Slovenije da se u sistematizaciji radnih mjesta predvide dva koordinatora: za oblast radnih odnosa i zapošljavanja i za oblast zaštite i zdravlja na radu. S tim u vezi, u

---

² Detaljan opis administrativnih kapaciteta Inspekcije rada nalazi se u dijelu Politika zapošljavanja.

dijelu koji se odnosi na finansijski aspekt AP19 u dijelu zaštite na radu, trenutno nije moguće utvrditi isti.

SOCIJALNI DIJALOG

Usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o Socijalnom savjetu stekli su se preduslovi za uspostavljanje Sekretarijata Socijalnog savjeta. U okviru jačanja kapaciteta Socijalnog savjeta dodatnim zapošljavanjem stvorit će se administrativni preduslovi sa ciljem obezbjeđenja stručne pomoći i podrške socijalnim partnerima, kako bi za njih omogućilo povećanje učešća u svim oblicima tehničke bilateralne saradnje. Uspostavljanje Sekretarijata Socijalnog savjeta će zahtijevati dodatnih 31.950 eura iz državnog budžeta. Planiraju se programi za edukaciju socijalnih partnera koji će biti zastupljeni kroz razne vidove radionica, sa ciljem jačanja kapaciteta i učestvovanja u svom oblicima bilateralne i multilateralne pomoći, kao i aktivno učestvovanje u svim obrazovnim aktivnostima usmjerenim na jačanje bipartizma.

Zakonom o reprezentativnosti sindikata uspostavljeni su kriterijumi za njihovo učešće u Socijalnom savjetu Crne Gore, kao i drugim tripartitnim i multipartitnim tijelima na odgovarajućem nivou. Reprezentativnost udruženja poslodavaca je definisana članom 161 Zakona o radu.

POLITIKA ZAPOŠLJAVANJA

Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015. Može se uzeti kao glavni referentni strateški okvir, koji se zasniva na sveobuhvatnoj međusektorskoj definiciji politike zapošljavanja i koji kroz tri definisana prioriteta (zapošljavanje, obrazovanje, istraživanje i razvoj i socijalna inkluzija) ima značajan stepen konvergencije sa Evropskom strategijom 2020 i Evropskim smjernicama za zapošljavanje. Obzirom da je Nacionalnom strategijom zapošljavanja obuhvaćen period do 2015, Akcioni plan predviđa izradu nove strategije sa vremenskim obuhvatom 2016-2020. Osim toga, Crna Gora (Ministarstvo rada i socijalnog staranja koordinira proces) je počela aktivnosti na izradi Programa reforme politike zapošljavanja i socijalne politike. Usvajanje ovog dokumenta na Vladi predviđeno je Akcionim planom za prvi kvartal 2015.

Ključni pokazatelji tržišta rada i pored strateški dobro postavljenih prioriteta i ciljeva, kao i predviđenih mjera, pokazuju da je tržište rada još uvijek pod uticajem posledica ekonomske i finansijske krize i da su i dalje prisutni izazovi kao što je dugoročna nezaposlenost, nezaposlenost mladih, nesklad između raspoloživih i traženih vještina radne snage i regionalne razlike u nivoima zaposlenosti i nezaposlenosti. Tako je stopa aktivnosti za populaciju 15-64 godina u 2013, iako neznatno povećana u odnosu na 2012, i dalje na niskom nivou od 58,9; stopa zaposlenosti, iako veća za 0,4% na nivou od 47,4%, a stopa

nezaposlenosti, uz smanjenje od 0,3% i dalje visoka i iznosilaje 19,6% (MONSTAT-ARS 2013 i 2014). Ohrabruje činjenica da je u 2013. stopa nezaposlenosti žena iznosila 18,9 % i bila je niža od stope nezaposlenosti muškaraca. Stopa nezaposlenosti mladih (15- 24) je u 2013. iznosila 41,6% i za 2,1% je manja u odnosu na 2012.

Uprkos tome što godišnji akcioni planovi, u skladu sa strateškim ciljevima sadrže i određene mjere i aktivnosti za ostvarenje, zbog budžetskih ograničenja nedostaju sredstva kako za obuhvat šire palete mjera, tako i za pojedinačne mjere. Sredstva za aktivne mjere tržišta rada drastično su smanjene sa 12,0 mil. eura u 2008. na 2,775 mil. eura u 2013. i 2,665 mil. eura u 2014. Imajući u vidu blagi oporavak ekonomije tokom 2013. i 2014, koji se očekuje i u 2015, Budžetom za 2015. nije predviđeno dalje smanjenje obima sredstava za mjere aktivne politike tržišta rada, već su one neznatno povećane u odnosu na 2014, odnosno opredijeljena sredstva za ovu namjenu iznose 2,850 mil.eura. Što se tiče pasivnih mjera, odnosno naknada za nezaposlenost, iznos sredstava je ostao na prošlogodišnjem nivou u iznosu od 12 mil. eura.

U pogledu administrativnih kapaciteta, Zavod za zapošljavanje Crne Gore koji sprovodi aktivne mjere zapošljavanje, osim centralne službe ima sedam regionalnih biroa rada i 14 kancelarija za zapošljavanje i ima ukupno 318 zaposlenih. U sastavu Zavoda funkcionišu i centri za informisanje i profesionalno savjetovanje (u osam crnogorskih gradova i pokrivaju 73% stanovnika Crne Gore).

Tokom pretpristupnog perioda planira se izmjena Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, kojim će se definisti broj radnih mjesta i 340 izvršilaca. Ove aktivnosti će biti završene do kraja 2016. godine. Obukom zaposlenih jačaće se administrativni kapaciteti posebno za sprovođenje mjera aktivacije i jačanje saradnje među biroima rada i ustanovama za obuku. Operativni program za razvoj ljudskih resursa 2012-2013 u okviru ose prioriteta 1-Efikasne i inkluzivne mjere aktivne politike zapošljavanja u okviru mjere 1.1. predvidio je "pružanje podrške obukama Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za pripremu projektnih ideja i izradu projekata na lokalnom nivou u cilju njihovog osposobljavanja da pružaju logističku podršku korisnicima bespovratnih sredstava, kao i radi unapređenja posebnih vještina koje se odnose na izradu, ocjenu, sprovođenje i evaluaciju aktivnih mjera zapošljavanja." Ova mjera će se, prema sada utvrđenom Planu nabavki realizovati počev od III kvartala 2015. godine.

Takođe, u cilju postizanja kvaliteta monitoringa, analize i evaluacije aktivnih mjera zapošljavanja u Direktoratu za tržište rada i zapošljavanje - Direkcija za tržište rada i zapošljavanje sistematizovano je pet radnih mjesta, od kojih su popunjena tri. Shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u 2015. godini planirano je zapošljavanje još dva službenika u okviru ove direkcije. Osoblje ove direkcije će, kao i do sada, koordinirati aktivnostima međuresorne radne grupe za izradu Nacionalne strategije zapošljavanja, godišnjih planova zapošljavanja i kontinuirano raditi na aktivnostima koje će biti zahtijevane Programom reforme politike zapošljavanja i socijalne politike,

osposobljavajući se na taj način u zajedničkim procesima koji zahtijeva otvoreni metod koordinacije u oblasti zapošljavanja, nakon pristupanja EU. Takođe, u saradnji sa Upravom za kadrove tokom 2015. godine izvršiće se obuka zaposlenih u domenu normativno pravnih poslova i poslovima vezanim za pristupanje EU. Princip cjeloživotnog učenja je prihvaćen kao osnova za razvoj sistema obrazovanja odraslih za potrebe rada, u svrhu veće zapošljivosti radne snage, samozapošljavanja i zadržavanje postojećih radnih mjesta. U tom kontekstu za treći kvartal 2014. godine planira se usvajanje nove Strategije obrazovanja odraslih za period 2015-2025. Ovom strategijom obezbijediće se dugoročni strateški koncept razvoja obrazovanja odraslih, razraditi principi i utvrdiće se dugoročni razvojni koncept, načela, principi i ciljevi obrazovanja odraslih za naredni desetogodišnji period. Time će biti inovirana strategija koja je imala vremenski obuhvat 2005-2015.

Takođe, u aprilu 2011. donešen je novi Zakon o obrazovanju odraslih ("Službeni list CG", broj 20/2011). Zakonom o obrazovanju odraslih predviđeno je da Vlada, na predlog nadležnog savjeta donosi plan obrazovanja odraslih za period od četiri godine, na osnovu kojeg Ministarstvo prosvjete donosi Godišnji plan obrazovanja. Donošenje ovog plana za period 2015-2019. predviđeno je za IV kvartal 2014. U pogledu institucionalnog okvira i administrativnih kapaciteta u Ministarstvu prosvjete - Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih je, pored ostalog, nadležan za obrazovanje odraslih i ovim poslovima se bavi jedan zaposleni. Takođe, u okviru Centra za stručno obrazovanje postoji posebna organizaciona jedinica za obrazovanje odraslih u kojoj su zaposlena tri službenika. Planirano je da se do kraja 2014. usvoji novi akt o organizaciji i sistematizaciji Centra za stručno obrazovanje, kojim će se u organizacionoj jedinici za obrazovanje odraslih povećati broj za još jednog zaposlenog. U Ministarstvu rada i socijalnog staranja u okviru Direktorata za tržište rada i zapošljavanja, je i Direkcija za stručno obrazovanje odraslih u kojoj su sistematizovana tri radna mjesta. Imajući u vidu da je u ovom trenutku popunjeno 2 radna mjesta, za 2015. godina planira se popunjavanje još jednog slobodnog radnog mjesta u ovoj direkciji. Takođe u okviru TAEX pomoći u narednom periodu pružiće se ekspertska pomoć iz oblasti regulisanih profesija koji će ogledati u donošenju Zakona o izmjenama i dopunama zakona o priznavanju inostarnih kvalifikacija za obavljanje regulisane profesije.

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, broj 06-85/2, od 27. decembra 2012. godine, Vlada Crne Gore je obavezala Ministarstvo finansija da pripremi Prijedlog mjera za suzbijanje sive ekonomije za 2013. godinu, uključujući i mjere neophodne za jačanje institucionalnih i kadrovskih kapaciteta organa državne uprave nadležnih za kontrolu i naplatu prihoda.

S tim u vezi, formirana je Radna grupa za izradu Seta prijedloga mjera za suzbijanje sive ekonomije za 2013. godinu u čijem sastavu su, pored predstavnika nadležnih državnih organa, uključeni i predstavnici socijalnih partnera, privrede, Skupštine Crne Gore i Državnog tužilaštva. Na ovaj način su u rješavanje ovog bitnog pitanja uključene sve relevantne strukture u društvu. Osnovni cilj rada Radne grupe je doprinos povećanju stepena

transparentnosti, objektivnosti i koordinacije u radu državnih organa sa krajnjim efektom u smanjenju sive ekonomije.

U skladu sa Informacijom o preduzetim mjerama za suzbijanje sive ekonomije, koju je Vlada CG usvojila na sjednici od 14. februara 2013. godine i Zaključkom Vlade CG, broj 06-299/3, od 21. februara 2013. godine, Radna grupa je nakon analiziranja mjera i aktivnosti, a na osnovu prijedloga koje su dostavili članovi Radne grupe, utvrdila Prijedlog Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije za 2013. godinu.

U kreiranju Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije za 2013. godinu zastupljeni su sljedeći principi:

- Nulta stopa tolerancije na sivu ekonomiju;
- Primjena neselektivnog pristupa u djelovanju državnih organa prema tržišnim učesnicima;
- Povećanje stepena transparentnosti u radu državnih organa i vršenju zakonskih ovlašćenja;
- Intenziviranje koordinacije u radu državnih organa;
- Kvantifikacija i vrjednovanje efekata sprovedenih mjera.

Akциони plan je strukturiran po pravcima djelovanja na nekoliko nivoa i to:

- Zakonodavne aktivnosti;
- Operativne aktivnosti;
- Jačanje institucija (IT i kadrovskih kapaciteta);
- Međuinstitucionalna saradnju i edukacija.

U dijelu implementacije mjera predviđenih akcionim planom za svaku aktivnost su utvrđeni:

- Nadležna institucija koordinator, koja je odgovorna za realizaciju mjere, kao i institucije učesnice u realizaciji;
- Efekti i ciljevi koji će se implementacijom mjere postići;
- Rokovi u kojima je neophodno zadate mjere realizovati.

Radna grupa za izradu Seta prijedloga mjera za suzbijanje sive ekonomije za 2013. godinu formirala sljedeće Radne timove: Radni tim koji će izvršiti analizu važeće zakonske regulative; Radni tim za edukaciju zaposlenih u inspeksijskim službama, u dijelu pripremanja, podnošenja i učestvovanja u prekršajnom postupku; Radni tim za unaprijeđenje koordinacije i saradnje među državnim organima; Radni tim za povećanje efikasnosti naplate boravišne takse; Radni tim za suzbijanje sive ekonomije na tržištu rada i iniciranje procentualnog povećanja iznosa minimalne zarade.

Kada su u pitanju operativne aktivnosti, sve inspekcijske službe su u potpunosti posvećenost realizaciji svih mjera koje su definisane Akcionim planom. Sve aktivnosti se realizuju u kontinuitetu i planiranom dinamikom. Posebno je važno istaći da su pojačane kontrole u oblasti akciznih proizvoda, izdavanja fiskalnih računa, rada na crno, postupka uvoza i izvoza, carinskih skladišta, vlasnika fri šopova i itd. Koordinacioni tim za borbu protiv sive ekonomije (kao Vladino tijelo kojim koordinira Ministarstvo finansija) nastavlja da radi tokom 2014. Utvrđeni operativni timovi u sedam opština će takođe nastaviti da rade u 2014. kako bi dijelili analize podataka i aktivnosti na suzbijanju rada na crno.

Tokom posljednjeg sastanka Komisije za suzbijanje sive ekonomije, koji se održao 6. juna 2014, razmatrani su izvještaji svih inspekcijskih službi o preduzetima aktivnosti i realizovanim mjerama u okviru sprovođenja Akcionog plana za suzbijanje sive ekonomije. U Izvještaju Uprave za inspekcijske poslove istaknuta je puna posvećenost u suzbijanju sive ekonomije i realizaciji mjera iz Akcionog plana svih inspekcija u sastavu, i s tim u vezi ukazano da je ukupno izvršeno 12.230 kontrola od čega je utvrđeno 5862 nepravilnosti i po tom osnovu prihodovano blizu 800.000 €. Naime, u dvadeset dana, koji su prethodili ovom sastanku, izvršeno je 4200 kontrola, utvrđeno je 2109 nepravilnosti i izdato je 1490 prekršajnih naloga ukupne vrijednosti 400.000 €. Takođe, istaknuto je da je od 1. maja 2014. počeo sa radom Operativni štab, koji je stacioniran u primorskim gradovima i broji 91 inspektora.

Preduzete mjere u borbi protiv sive ekonomije dovele su do povećanja prihoda Budžeta za 2013. za oko 114 mil. eura u odnosu na prethodnu godinu, dok su za period januar-maj 2014. veći za oko 57 mil. eura u odnosu na isti period prošle godine.

Izvještaji gore pomenutih radnih tijela su prikupljeni u informacijama o realizaciji i uticajima mjera definisanih Akcionim planom za borbu protiv sive ekonomije. Izvještaj je pripremljen na polugodišnjem nivou od strane Ministarstva finansija za Vladu Crne Gore. Ovi izvještaji predstavljaju osnovni nadzorni instrument za realizaciju Akcionog plana (Vidijeti Anex – rad na crno)

U cilju suzbijanja sive ekonomije na tržištu rada, Uprava za inspekcijske poslove sprovodi konstantne i kontinuirane aktivnosti u svim segmentima rada gdje se mogu prepoznati negativne pojave i preduzima mjere na otklanjanju istih, u skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore i Akcionim planom za suzbijanje sive ekonomije na tržištu rada za 2013. i 2014. godinu. U tom kontekstu, Inspekcija rada kontinuirano sprovodi kontrole na suzbijanju rada „na crno“, odnosno neformalnog zapošljavanja (domaćih lica i stranaca), što i jeste primarna aktivnost ove inspekcije, a pojačane kontrole se odvijaju u turističkoj sezoni (ljetnoj i zimskoj), kao i za vrijeme praznika. Takođe se konstantno vrši kontrola isplate zarada i uvećanih zarada za vrijeme rada noću, prekovremenog rada i rada u dane praznika.

Navedene aktivnosti se posebno sprovode u građevinarstvu, ugostiteljstvu, turizmu, trgovini, poljoprivredi i saobraćaju, gdje je rad „na crno“ najviše izražen. Inspekcija rada je

samostalno i kroz timski rad sa drugim inspekcijama, vršila inspekcijski nadzor u skladu sa Akcionim planom, svojim programom rada, smjernicama i zaključcima Radnog tima za suzbijanje sive ekonomije na tržištu rada i iniciranje procentualnog povećanja iznosa minimalne zarade (glavna inspektorka rada je učesnica), koji je obrazovan zaključkom Radne grupe za uzradu Seta prijedloga mjera za suzbijanje sive ekonomije Vlade Crne Gore, a počeo je sa radom 18.03.2013.godine. Radni tim je održavao sastanke na sedmičnom nivou, a razmatrani su učinci Inspekcije rada po predlozima i sugestijama sa sastanaka i utvrđivane smjernice rada za naredni period, uz podršku i jačanje saradnje sa Unijom poslodavaca i sindikatima na nacionalnom nivou.

Sastanci su redovno održavani do aprila, kada su intenzivirane aktivnosti na pripremi pojačanog inspekcijskog nadzora u sezoni, shodno Programu pojačanog nadzora u turističkoj sezoni 2014. godine, koji je donijela Uprava za inspekcijske poslove. Inspekcija rada je, zajedno sa još 6 inspekcija Uprave, konstantno bila uključena u pojačani inspekcijski nadzor na Primorju (šest opština) i opštinama na sjeveru Crne Gore, koje su prepoznate kao turističke destinacije, u periodu od 15. maja do 12. septembra 2014.

U tom periodu Inspekcija rada je izvršila ukupno 4.576 kontrola, utvrdila 2.367 nepravilnosti, donijela 1.287 ukazivanja za otklanjanje nepravilnosti i 77 rješenja, od kojih 25 rješenja o privremenoj zabrani rada lica, zabrani upotrebe opreme, kao i 5 zabrana obavljanja djelatnosti poslodavca zbog zapošljavanja "na crno" (koje je sprovedeno pečećenjem poslovnog prostora).

Za utvrđene nepravilnosti sa obilježjem prekršaja, izdato je 1.814 prekršajnih naloga za plaćanje novčane kazne, u ukupnom iznosu od 635.255,00€. Podnijeto je i 7 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Inspekcija rada je evidentirala 2.837 radno angažovanih lica, sa kojima poslodavci nijesu bili zaključili ugovore o radu i prijavili ih na obavezno socijalno osiguranje.

Nakon preduzetih mjera od strane ove inspekcije, ugovori o radu zaključeni su sa oko 90% zatečenih lica, odnosno sa 2.561 licem i isti su prijavljeni na osiguranje, na koji način im je regulisan radno-pravni status u skladu sa Zakonom o radu i Zakonom o zapošljavanju i radu stranaca. Od 2.561 lica u zakonit radni odnos uvedeno je: 1.290 crnogorskih državljana i 1.271 stranac.

Evidentno je da rad ove inspekcije direktno utiče na povećanje broja zakonito zapošljenih lica (što se odražava i na smanjenje stope nezaposlenosti), ostvarivanje prava iz rada i po osnovu rada zaposlenih, kao i poboljšanje bezbjednosti i očuvanje zdravlja na radu. Sa aspekta ove inspekcije zapaženo je blago poboljšanje u smislu većeg poštovanja zakonskih obaveza od strane poslodavaca, čemu su prvenstveno doprinijele preventivne mjere, ali i veće novčane kazne, obzirom da je nivo kazni povećan izmjenama Zakona o radu početkom avgusta 2014. godine.

Trenutno, u Inspekciji rada ima ukupno 32 inspektora rada (plus glavna inspektorica rada), od čega: 23 inspektora rada za oblast radnih odnosa i zapošljavanja (svi diplomirani pravnici) i 9 inspektora za oblast zaštite i zdravlja na radu (različitih tehničkih struka). Po važećem aktu o sistematizaciji predviđeno je 39, a popunjena 33 radna mjesta, dok 2 mjesta za inspektore rada za oblast radnih odnosa nijesu popunjena, kao ni 4 mjesta za oblast zaštite na radu.

Polazeći od činjenice da Inspekcija rada vrši nadzor kod velikog broja poslodavaca (osim u državnim organima i organima lokalnih uprava, te Fondu PIO, Fondu za zdravstveno osiguranje, Zavodu za zapošljavanje, Fondu rada, Agenciji za mirno rješavanje radnih sporova i drugim organima kod kojih se primjenjuje Zakon o državnim službenicima i namještenicima), postojeći broj inspektora nije optimalan. Stoga je novim aktom o sistematizaciji predloženo povećanje broja inspektora za oblast radnih odnosa za 6 i za oblast zaštite na radu za 2.

Dakle, povećanje broja inspektora rada za 8, značajno bi osnažilo kapacitete Inspekcije rada, što bi rezultiralo sveobuhvatnijom kontrolom većeg broja registrovanih poslodavaca, češćom kontrolom stalnih prekršilaca, te, u konačnom, suzbijanju sive ekonomije na tržištu, ali i značajnijim rezultatima na polju zaštite korpusa prava iz radnih odnosa i zaštite na radu.

Projekat UNDP-a Crna Gora, koji je realizovan sa Ministarstvom finansija pod nazivom "Uključenost građana u kampanju - Siva ekonomija 0%" pokazuje da građani znaju koja su njihova prava i da su spremni da prijave neregistrovani rad (u toku nekoliko mjeseci građani su prijavili više od 300 neregularnosti korišćenjem internet i mobilnih aplikacija koje su osmišljene tokom projekta).

U cilju iznalaženja rješenja za problem neformalne zaposlenosti u Crnoj Gori, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, je naručilo istraživanje o stanju stvari na tržištu rada u vezi sa radom na crno (neprijavljenim radom) u oktobru 2013. Istraživanje pod nazivom "Neformalne zaposlenost u Crnoj Gori - Procjena obima i efekata" sprovedena je od strane Fakulteta za ekonomiju, Univerziteta Crne Gore i finansiran od strane UNDP.

Imajući u vidu dobijene rezultate gore pomenutog istraživanja, Vlada Crne Gore, odnosno, Ministarstvo rada i socijalnog staranja finansira projekat: NHDR - "Neformalna ekonomija: prevazilaženje društvene isključenosti i marginalizacije". Ukupan budžet projekta je 150.000 €, a trajanje projekta je od 1. maja 2014 – 31 jula 2015.

NHDR o neformalnoj ekonomiji rezultiraće nizom opcija za politike i konkretne mjere za smanjivanje obima neformalne ekonomije u Crnoj Gori, sa posebnim fokusom na neformalnu zaposlenost. Drugim riječima cilj izvještaja je da podrži prelaz u formalno zapošljavanje. Izvještaj će se fokusirati na sprovođenje istraživanja o oblicima i osnovnim karakteristikama rada na crno (dužina angažovanja, aktivnosti, organizacioni oblici poslodavaca, uzroci itd.). Poseban akcenat će se staviti na neformalno zapošljavanje u

oblastima usluga, zatim trgovine, turizma i građevinarstva. Gubitke zbog neformalnog zapošljavanja bi trebalo posmatrati kao posljedice po državu, ali i po radnike takođe.

Ovo istraživanje bi trebalo da rezultira ekonometrijskim modelima koji bi ponudili pravu ravnotežu institucionalnih mjera, mjere u sklopu radnih propisa, fiskalne mjere, inspeksijske službe i sl, kako bi se smanjila neformalna ekonomija i nezaposlenost, smanjili gubici sa kojim se državni budžet suočava, ali u isto vrijeme da budu jako oprezni da se ne povećava broj nezaposlenih u zemlji uvođenjem određene mjere. Podaci će biti razvrstani po demografskoj varijabli, po polu, po geografskoj lokaciji stanovanja (ruralno ili urbano), i sektorima privredne delatnosti, kako bi bili u skladu sa situacijom različitih grupa.

EVROPSKI SOCIJALNI FOND

Vlada je uspostavila pravni okvir za upravljanje IPA fondovima u skladu sa zahtjevima EU. Tako je 26. decembra 2013. Vlada je usvojila Uredbu o organizaciji decentralizovanog upravljanja instrumentom pretpristupne pomoći Evropske unije ("Službeni list CG", broj 5/2014) na osnovu Zakona o ratifikaciji Okvirnog sporazuma između Vlade i Komisije evropskih zajednica o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori u okviru sprovođenja instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), ("Službeni list CG", broj 1/08). Ovom Uredbom se uređuju organizacija i odgovornosti za decentralizovano upravljanje u okviru svih pet komponenti Ipe.

Kada je u pitanju korišćenje sredstava kroz IPA IV komponentu „Razvoj ljudskih resursa“, koja se, između ostalog, tiče priprema za Evropski socijalni fond (ESF), izrađen je Operativni program razvoj ljudskih resursa 2012-2013. koji je nakon usvajanja od strane Vlade, usvojen i od Evropske komisije 18. oktobra 2014. Ukupna sredstva alocirana za ovaj program su 6.568.240 EUR (od čega je 5.583.000 EUR doprinos EU, a 985.240 EUR nacionalni doprinos).

U svrhu realizacije navedenog operativnog programa, a u skladu sa gore navedenom Uredbom, uspostavljena je Operativna struktura koju čine odgovarajuća tijela u relevantnim ministarstvima koja su nadležna za operativni program i pojedinačne prioritete, odnosno mjere. Shodno tome, u Ministarstvu rada i socijalnog staranja uspostavljeno je Odjeljenje za programiranje i implementaciju EU fondova koje ima ulogu Tijela odgovornog za Operativni program (BROP) i Tijela odgovornog za prioritet/mjeru (BRPM) iz oblasti zapošljavanja, tržišta rada i tehničke podrške, dok Direkcija za zaštitu rizičnih grupa u Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu u ovom Ministarstvu ima ulogu Tijela odgovornog za prioritet/mjeru (BRPM) iz oblasti socijalne inkluzije. U okviru Ministarstva rada i socijalnog staranje imenovan je i Rukovodilac operativne strukture (HOS), koji je savjetnik ministra. Takođe, tijela odgovorna za prioritet/mjere (BRPM) iz oblasti obrazovanja i nauke uspostavljena su u Ministarstvu prosvjete, odnosno Ministarstvu nauke. U okviru navedene Operativne strukture, ulogu Implementacionog tijela ima Direktorat za finansiranje i

ugovaranje sredstava EU pomoći – CFCU u Ministarstvu finansija. Ovo tijelo je implementaciono tijelo za sve prioritete i mjere u okviru Operativnog programa i odgovorno je za valjano finansijsko upravljanje operacijama u okviru Operativnog programa, a posebno za javne nabavke, ugovaranje, plaćanja i računovodstvo. Za sva tijela Operativne strukture izrađeni su Priručnici o procedurama (verzija 3, decembar 2013.) u kojima su detaljno opisane funkcije, odgovornosti i procedure za upravljanje, implementaciju, monitoring, evaluaciju i kontrolu operacija, mjera, prioriteta u okviru Operativnog programa. U cilju rješavanja administrativnih i tehničkih nedostataka na području uvođenja decentralizovanog sistema upravljanja IPA fondovima, Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. juna 2013. donijela zaključke kojima je zadužila sva ministarstva uključena u IPA komponente I-V da do septembra 2013. godine zasnuju radni odnos na neodređeno vrijeme sa službenicima angažovanim na IPA poslovima i shodno realnim potrebama izvrše dodatna zapošljavanja, a sve u skladu sa preporukama i nalazima revizije Evropske komisije. U skladu sa navedenim, u tijelima OS zasnovani su radni odnosi na neodređeno vrijeme i zaposleni su dodatni službenici, tako da je/su trenutno u:

- Ministarstvu rada i socijalnog staranja u BROP/BRPM-u (za 1. i 4. prioritet) zaposlena 4 službenika, dok je u narednom periodu predviđeno zapošljavanje još 2 službenika u skladu sa izmjenama i dopunama Pravilnika o sistematizaciji i unutrašnjoj organizaciji Ministarstva čije usvajanje se očekuje do kraja 2014. godine;
- Ministarstvu prosvjete u BRPM-u (za 2. prioritet, mjeru 2.1.) zaposleno 5 službenika;
- Ministarstvu nauke u BRPM-u (za 2. prioritet, mjera 2.2.) zaposleno 6 službenika;
- Ministarstvu rada i socijalnog staranja u BRPM-u (za 3. prioritet, mjeru 3.1) zaposleno 5 službenika;
- Ministarstvu finansija-CFCU (Implementaciono tijelo) – zaposleno 11 službenika.

Podrška u cilju jačanja administrativnih kapaciteta IPA tijela u Crnoj Gori je pružena kroz CARDS 2006 projekat „Prvi koraci ka uspostavljanju decentralizovanog sistema implementacije u Crnoj Gori“ koji je imao za cilj da pripremi crnogorsku administraciju za decentralizovani sistem upravljanja fondovima EU; IPA 2010 projekat „Jačanje sistema upravljanja i kontrola EU finansijske pomoći u Crnoj Gori“ sa ciljem da pripremi crnogorsku administraciju za samostalno upravljanje EU sredstvima u slučaju IPA komponenti I – IV; Twinning Light projekat „Podrška EU crnogorskoj Operativnoj strukturi za OP RLJR 2012-2013“ u cilju unapređenja kapaciteta Operativne strukture i njihove pripreme da na najbolji mogući način ispune svoje funkcije i odgovornosti za upravljanje i implementaciju OP-a. Takođe, kroz tekući IPA projekat „Jačanje upravljanja fondovima EU i opštim administrativnim procedurama“ ojačaću se kapaciteti svih ključnih aktera koji su uključeni u upravljanje fondovima EU iz programa IPA komponenti I – IV i dodatno promovisati decentralizovani sistem upravljanja, kao i pružiti podrška održavanju uspostavljenih institucionalnih kapaciteta i procedura u tom pogledu. Operativna struktura se trenutno nalazi u fazi gdje se čeka da EK donese odluku o prenosu ovlašćenja za upravljanje,

tj.akreditaciju za decentralizovano upravljanje IPA IV komponentom, a time i Operativnim programom RLJR 2012-2013.

SOCIJALNA INKLUZIJA

Borba protiv društvene isključenosti čini osnovnu komponentu više strategija koje je usvojila Vlada Crne Gore. U ovom dijelu posebno su značajne Strategija za poboljšanje položaja Roma, Aškalija i Egipćana za period 2012-2016, Nacionalni plan akcije za djecu 2013-2017, Strategija razvoja hraniteljstva u Crnoj Gore sa Akcionim planom za period 2012-2016, Strategija razvoja socijalne zaštite starih lica za period 2013-2016., Strategija razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori 2013-2017, kao i Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2008-2016. Cilj ovih dokumenata je da se u predviđenom periodu radi na obezbjeđivanju jednakih šansi, uključujući pristup uslugama koje su dostupne, kvalitetne i održive, prije svega u sistemu socijalne i dječije zaštite, zdravstvene zaštite i obrazovanja.

U cilju unaprijeđenja kvaliteta života i osnaživanja za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice, posebna pažnja se posvećuje materijalnim davanjima, koja su fokusirana na obezbjeđivanje sigurnosti primanja, kao i na smanjenje siromaštva, prije svega grupa koje su naročito izložene riziku socijalne isključenosti, ali i obezbjeđenju pristupa uslugama koje podržavaju ostanak korisnika u porodičnom okruženju: dnevni boravci za djecu sa smetnjama razvoju, dnevni boravci i klubovi za stara lica; prihvatilišta i skloništa, sigurne kuće za žrtve zlostavljanja i trgovine ljudima, kapaciteti za privremeni smještaj starih, stanovanje uz podršku za odrasla lica sa invaliditetom i djecu i mlade bez roditeljskog staranja po prestanku smještaja i dr.

Podaci koji se koriste u EU za praćenje socijanog uključivanja i socijalne zaštite građana proizvode se kroz istraživanje EU SILC (European Union Statistics on Income and Living Conditions). Dodatno finansijska davanja države u socijalne svrhe se po pojedinačnoj vrsti davanja prikupljaju i obrađuju kroz istraživanje ESSPROS. Dinamika usklađivanja ovih a i drugih statističkih istraživanja sa pravnom tekovinom EU data je u Pregovaračkoj poziciji poglavlja 18 - Statistika. Ostale karakteristike ovih istraživanja date su u Petogodišnjem programu statističkih istraživanja 2014-2018. godine kao i u Godišnjem planu statističkih istraživanja. SILC istraživanje se sprovodi, kao redovno od 2013. godine, a rezultati ovog istraživanja će biti objavljeni u toku 2015. godine. Uvođenje ESSPROS istraživanja uslovljeno je razvojem državnog budžeta po pojedinačnim socijalnim davanjima, i planirano je u 2018. godini.

Borba protiv socijalne isključenosti lica sa invaliditetom detaljno je razrađena kroz Strategiju za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori, koja predstavlja dugoročni strateški plan djelovanja u cilju unaprijeđivanja položaja lica sa invaliditetom. Akcionim planovima svake dvije godine određuju se prioritetne mjera i aktivnosti koje je potrebno realizovati u

navedenom cilju. Trenutno je aktuelna izrada novog Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, kroz poboljšanje rješenja koja se odnose na definicije posredne diskriminacije, uvođenje sankcija, te dodatnih unaprijeđenja normativnog okvira.

Takođe su u toku i izmjene Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom u cilju spriječavanja zloupotreba ovog prava. Posebna pažnja poklanja se i prioritonom prilagođavanju javnih objekata i objekata u opštoj upotrebi i shodno tome Vlada Crne Gore je usvojila Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014. Ovim planom definisano je 13 prioritonih objekata u javnoj upotrebi koje je potrebno prilagoditi, odnosno na kojima je potrebno izvršiti uklanjanje arhitektonskih barijera u cilju stvaranja pristupačnog okruženja za sve. Istovremeno Akcionim planom Strategije za integraciju lica sa invaliditetom za 2014. i 2015. predviđeno je kontinuirano sprovođenje informisanja, posebno privrednika (građevinskih firmi), putem seminara i kampanja o standardima pristupačnosti u skladu sa Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje licima smanjene pokretljivosti.

Izveštavanje o sprovođenju aktivnosti i rezultata strategija kao i akcionih planova i projekata razvijenih na bazi akcionih planova rade se jednom godišnje. Radne grupe koje sačinjavaju ove izvještaje čine članovi koji su predstavnici nadležnih ministarstava, lokalnih samouprava, državnih organa i institucija, predstavnici civilnog i NVO sektora. Ovim je ispoštovana potreba za učešćem krajnjih korisnika, kako u kreiranje politike, tako i u praćenje realizacije zacrtanih mjera i aktivnosti.

Troškovi stvaranja uslova za implementaciju navedenih strategija nijesu precizirani ovim dokumentima, jer većina planiranih aktivnosti koje se odnose na kreiranje normativnog ambijenta sistema, spada u domen redovnih aktivnosti nadležnih ministarstava i drugih nadležnih organa. Troškove osnivanja i rada pojedinih ustanova (izgradnja i opremanje objekata i dr.) obezbjeđuju se od strane osnivača. Prema novom Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti, radi implementacije svih prethodno navedenih mjera, u narednom periodu je planirano osnivanje Direkcije za razvoj socijalnih usluga u lokalnoj samoupravi, sa tri novozaposlena službenika, u okviru Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu, sa 18 novozaposlenih stručnih radnika, ali i samostalnog organa uprave Zavoda za socijalnu i dječiju zaštitu, kao i uspostavljanje Socijalne inspekcije, po prvi put u Crnoj Gori, gdje će raditi 4 inspektora socijalne i dječje zaštite.

Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, u cilju osnivanja Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu. Predviđeno je da Zavod vrši poslove koji se odnose na: savjetodavne, istraživačke i stručne poslove u oblasti socijalne i dječje zaštite, praćenje kvaliteta stručnog rada i usluga u ustanovama socijalne i dječje zaštite, pružanje stručne supervizijske podrške radi unaprjeđenja stručnog rada i usluga socijalne i dječje zaštite. Isto tako Zavod će obavljati poslove licenciranja stručnih radnika i izdavanja licenci za rad, obavljajući stručne i organizacione poslove u postupku

akreditacije programa obuke, donijeti Etički kodeks za zaposlene u oblasti socijalne i dječje zaštite. U opisu rada ovog organa je i istraživanje socijalnih pojava i problema, djelatnosti i efekata socijalne i dječje zaštite, izrada analiza i izvještaja i predlaganje mjera za unaprjeđenje u oblasti socijalne i dječje zaštite, kao i razvijanje sistema kvaliteta u socijalnoj i dječjoj zaštiti. Posebno značajan segment u radu ove institucije odnosi se na informisanje stručne i šire javnosti o spovođenju socijalne i dječje zaštite, ukazivanje na potrebe i probleme korisnika, a posebno korisnika iz osjetljivih društvenih grupa.

Shodno novom Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti, u Crnoj Gori se prvi put uvodi i socijalna inspekcija, koja će početi sa radom u 2015. godini. Inspektor socijalne i dječje zaštite biće samostalan u radu u granicama ovlašćenja utvrđenih zakonom i propisima donešenim za sprovođenje zakona i lično odgovoran za svoj rad. U vršenju nadzora inspektor će bitiovlašćen da utvrđuje zakonitost rada i ispunjenost standarda i da u skladu sa zakonom: pregleda opšte i pojedinačne akte pružaoca usluga, izvrši uvid u njihovu dokumentaciju, izvrši neposredan uvid u ostvarivanje prava i usluga, upozori na uočene nepravilnosti i odredi mjere i rok za njihovo otklanjanje. U vršenju inspekcijskog nadzora, pored mjera i radnji propisanih Zakonom o inspekcijskom nadzoru, inspektor može da: odredi minimum rada za vrijeme trajanja zabrane rada; privremeno zabrani obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite ili određenih poslova iz djelatnosti socijalne i dječje zaštite zaposlenom koji obavlja djelatnost socijalne i dječje zaštite suprotno zakonu i propisima donijetim za sprovođenje zakona; zabrani samostalni rad stručnom radniku koji nije dobio, odnosno obnovio licencu za samostalni rad, odnosno kome je oduzeta licenca za samostalni rad kao i da predloži oduzimanje licence stručnom radniku iz razloga propisanih ovim zakonom. Socijalna inspekcija biće organizovana u okviru Uprave za inspekcijske poslove Crne Gore.

SOCIJALNA ZAŠTITA

Crnogorski penzijski sistem je u tranziciji, jer je njegovom reformom od 2011. godine predviđen dug prelazni period postepenog izjednačavanja žena i muškaraca i postepenog podizanja starosne granice za sticanje prava na starosnu penziju na 67 godina (do 2025. godine za muškarce, odnosno do 2042. godine za žene). Zbog toga će rezultati reforme u narednom periodu biti vidljiviji.

U 2013. godini je u odnosu na 2012. smanjeno učešće opštih prihoda budžeta u finansiranju rashoda Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore. Za finansiranje rashoda Fonda PIO Crne Gore u 2013. godini, iz opštih prihoda budžeta obezbijeđeno je 144,03 miliona EUR-a, što je za 12,21% manje u odnosu na 2012. godinu. Ovaj podatak govori o smanjenju učešća ove vrste prihoda u ukupnim primicima Fonda PIO Crne Gore, koji su u 2013. godini iznosili 37,6%, što je za 5,65% manje u odnosu na 2012. godinu, kada je učešće opštih prihoda u ukupnim primicima Fonda PIO Crne Gore iznosilo 42,81%. Smanjenje izdvajanja iz budžeta po osnovu opštih prihoda rezultat su značajnog rasta izvornih prihoda, kao i sporijeg rasta izdataka za prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

U pogledu institucionalnog okvira glavno administrativno tijelo je Ministarstvo rada i socijalnog staranja, odnosno Direktorat za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu - Direkcija za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu u okviru koje je na poslovima penzijskog i invalidskog osiguranja raspoređeno pet službenika, dok je u Direkciji za drugostepeni upravni postupak raspoređeno devet službenika. Tokom predpristupnog perioda planirano je zapošljavanje jednog službenika koji će raditi na poslovima koordinacije sistema socijalne sigurnosti.

Obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti sprovodi Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore koji je organizovan kroz Centralnu službu i devet područnih jedinica, sa trenutno 219 zaposlenih.

Crna Gora je svojim strateškim dokumentima prepoznala unapređenje i obezbjeđivanje zdravlja stanovništva kao glavni cilj u oblasti zdravstva, uz izgradnju održivog i integrisanog sistema zdravstvene zaštite zasnovanog na principima solidarnosti, jednakosti, dostupnosti i kvaliteta, tj. sistema koji potrebama građana daje centralno mjesto. Polazni osnov socijalnog modela zdravstvene zaštite je da zdravlje nije tržišna roba, već opšte dobro. Naime, zdravstveni sektor nije izvor potrošnje, već izvor investicije u ostvarivanju socijalnog, ekonomskog i ukupnog razvoja društva. Dostupnost zdravstvene zaštite je jedno od ustavom zagwarantovanih prava, koje se obezbjeđuje svima, bez obzira na njihovo zdravstveno, socijalno ili ekonomsko stanje.

Osnovni principi razvoja zdravstva Crne Gore formulisani su u nacionalnim i međunarodnim dokumentima: Ustav Crne Gore, Ciljevi zdravstvene politike u Crnoj Gori do 2020 (2000), Master plan razvoja zdravstva Crne Gore za period 2010– 2013, Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o zdravstvenom osiguranju, Strategija reproduktivnog zdravlja, Strategija mentalnog zdravlja, Strategija za prevenciju i kontrolu hroničnih nezaraznih bolesti, Nacionalna strategija za kvalitet zdravstvene zaštite i bezbjednost pacijenata (2010).

U skladu sa strategijom WHO „Zdravlje za sve u 21. vijeku“ i našom Strategijom optimizacije sekundarnog i tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite (2011) postavljeni su opšti ciljevi: unaprijeđenje kvaliteta i bezbjednosti zdravstvene zaštite i optimizacija bolničkog sektora kako bi se racionalizovalo korišćenje raspoloživih resursa i ostvarile uštede koje će biti reinvestirane u sistem zdravstva. Sistem zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja u Crnoj Gori uređuje Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Sl.list RCG br.39/04, Sl.list CG br. 14/10), i Zakon o zdravstvenom osiguranju (Sl.list RCG br.39/04). Zakon o zdravstvenoj zaštiti utvrđuje, da su građani Crne Gore u ostvarivanju prava na zdravstvenu zaštitu potpuno jednaki. Zdravstvena zaštita se sprovodi na načelima sveobuhvatnosti, dostupnosti i cjelovitog pristupa primarnoj, specijalističko-konzilijarnoj i bolničkoj zdravstvenoj zaštiti (sekundarnoj i tercijarnoj) na načelima obaveznosti, uzajamnosti i solidarnosti.

Reforma sistema zdravstva u Crnoj Gori je u toku, pri čemu se prioritet daje jačanju kapaciteta za planiranje i uređenje politike, stabilizovanju finansiranja zdravstva i

poboljšanju pružanja zdravstvenih usluga kroz obezbjeđen sistem kvaliteta. Socijalno ugrožene grupe, kao što su raseljena lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljena lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, do sticanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem u skladu sa Zakonom o strancima, ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje shodno Uredbi o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori ("Službeni list Crne Gore, broj 45/2010"). U skladu sa pomenutom Uredbom, kontinuirano se pružaju zdravstvene usluge raseljenim i interno raseljenim licima na svim nivoima zdravstvene zaštite u javnim zdravstvenim ustanovama. Prema preciznoj informatičkoj evidenciji u proteklom izvještajnom periodu (januar – jun 2014.) pruženo je ukupno 20.449 usluga.

ANTIDISKRIMINACIJA

Ustavom Crne Gore Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je ustanovljen kao samostalni i nezavisni organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda uključujući i oblast zaštite od diskriminacije. Njegova ovlašćenja utvrđena su Ustavom, Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Sl. list CG", br. 42/11, br. 32/14) i Zakonom o zabrani diskriminacije ("Sl. list CG", br. 46/10 i 18/14).

Prepoznajući važnost suzbijanja diskriminacije i ostvarivanja ravnopravnosti građana, Crna Gora je proteklih godina izgradila odgovarajuće normativne i institucionalne pretpostavke za zaštitu od diskriminacije. Ustavom Crne Gore zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu (član 8 stav 1), a 2010. godine donijet je Zakon o zabrani diskriminacije. Međutim, u cilju unaprijeđenja antidiskriminatorne politike i zakonodavstva, kao i usaglašavanja našeg zakonskog okvira sa pravnom tekovinom Evropske unije, pristupilo se aktivnostima na izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Evropska komisija preporučila je Crnoj Gori dalje jačanje institucije Zastitnika ljudskih prava i sloboda Izvršene su i izmjene i dopune Krivičnog zakonika propisivanjem da će se kao otežavajuća okolnost za odmjerenje kazne za učinjeno krivično djelo cijeliti ako je djelo učinjeno iz mržnje zbog pripadnosti rasi, vjeroispovjesti, nacionalne ili etničke pripadnosti, pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta drugog lica.

Usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore kojim je dodatno ojačana funkcija Zaštitnika u skladu sa Pariškim principima usvojenim od strane Generalne skupštine UN-a iz 1993. godine (kao dodatak na Rezoluciju br. 48/134, od 20 decembra 1993. godine). Radi se o odredbama koje se odnose na status Zaštitnika, zamjenika Zaštitnika i zaposlenih u službi Zaštitnika.

Polazeći od toga, u dijelu administrativnih kapaciteta, predviđeno je zapošljavanje tri nova izvršioca u oblasti zaštite od diskriminacije i promocije jednakosti i jednog izvršioca u oblasti zaštite prava djeteta. Saglasno Zakonu o Zaštitniku, Zaštitnik je institucionalni mehanizam za

zaštitu od diskriminacije tako da ovu svoju funkciju ostvaruje u skladu sa ovim zakonom i posebnim Zakonom o zabrani diskriminacije. Na taj način, detaljnim odredbama o zaštiti svih ljudskih prava i sloboda i načinu postupanja, kao i posebnim odredbama posebnih zakona o zaštiti od diskriminacije, kroz djelovanje nadležnih institucija i Zaštitnika kao krovnog institucionalnog mehanizma, obezbijeđeno je sprovođenje načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije ("Sl. list CG", br. 46/10, 18/14) pristupilo se ne samo na osnovu mišljenja i komentara Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI) već i na osnovu iznesenih stavova od strane domaće stručne javnosti i predstavnika nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima, a takođe i na osnovu primjedbi i sugestija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, organa javne vlasti, organizacija i drugih institucija. Razlozi za izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije sadržani su u sugestijama navedenih komisija, jer je kao glavni problem identifikovana neusklađenost definicije neposredne diskriminacije sa evropskim zakonodavstvom, zbog činjenice da ne postoji način da se opravda neposredna diskriminacija; Preporuci Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI) broj 7 o jačanju nacionalnog zakonodavstva u borbi protiv diskriminacije, kao i predlozima i mišljenjima domaće javnosti, nevladinog sektora i građana kako bi se poboljšao važeći Zakon.

Usvajanjem navedenih izmjena i dopuna Zakona o zabrani diskriminacije, obezbjeđena je dodatna usklađenost ovog zakona sa Evropskim zakonodavstvom, kao i potvrđenim međunarodnim ugovorima Ujedinjenih Nacija i Savjeta Evrope kojima je zabranjena diskriminacija. Najznačajnije predložene izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije odnose se na:

- definisanje odredbe o neposrednoj diskriminaciji;
- uvođenje promocije jednakosti kao važne aktivnosti u cilju prevencije diskriminacije; propisivanje i zabrane uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i rasne diskriminacije kao osnova diskriminacije;
- dopunu definicije segregacije radi usaglašavanja sa standardima ECRI-a (Preporuka broj 7);
- preciziranje nadležnosti i ovlašćenja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore u promociji i zaštiti od diskriminacije;
- preciziranje odredbi koje se odnose na sudsku zaštitu od diskriminacije kako bi se obezbijedila efikasna zaštita;
- produženje roka za podnošenje antidiskriminatorne tužbe na jednu godinu, umjesto roka od 90 dana kako je utvrđeno važećim Zakonom;
- uvođenje tzv. „situacionog testiranja“, propisivanjem norme po kojoj tužbu može podnijeti i lice u namjeri da neposredno provjeri primjenu pravila o zabrani diskriminacije;

- preciziranje i dopunu kaznenih odredbi, a posebno u dijelu kojim su propisane sankcije za odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave i organu lokalne samouprave kod obaveze vođenja i dostavljanja - evidencija;
- uvođenje zaštitnih mjera, čije propisivanje je izostalo u važećem Zakonu i dr.

Važno je naglasiti da je prihvaćen predlog Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, da se izmjenama Zakona kao poseban oblik diskriminacije uvede "govor mržnje", koji se definiše kao: "svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i netrpeljivosti protiv manjina". Uvedena je i nova kaznena odredba prema kojoj se sankcioniše govor mržnje kao prekršaj.

JEDNAKE MOGUĆNOSTI

Opšti ciljevi Nacionalne politike obuhvataju između ostalog, uspostavljanje jednakih mogućnosti na tržištu rada, dalje jačanje institucionalnih mehanizama i metoda sprovođenja politike jednakih mogućnosti. Strateški pristup je takođe zasnovan na obavezama preuzetim potpisivanjem međunarodnih sporazuma i zadataka u okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji. Nacionalna politika za promociju ravnopravnosti polova propisuje posebne mjere za smanjenje nezaposlenosti i eliminisanje svih oblika diskriminacije žena na tržištu rada, jačanje ženskog preduzetništva, obezbjeđivanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce na tržištu rada od strane efikasne implementacije rada zakonodavstva i stimuliše žene da iskoriste postojeće mehanizme za postupke žalbe u slučajevima diskriminacije na tržištu rada, i radi na jačanju i promovisanju mjera koje to omogućavaju. Osim toga, predviđa uvođenje mjera za jačanje i povezivanje institucionalnih mehanizama na nacionalnom i lokalnom nivou, uključujući obezbjeđivanje adekvatnih uslova za rad - ljudskih i finansijskih resursa.

U skladu sa obavezama utvrđenim Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Zakonom o zabrani diskriminacije Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, priprema godišnji izvještaj o radu koji dostavlja Skupštini CG u kojem, u posebnom dijelu obuhvata i oblast zaštite od diskriminacije, i/ili priprema posebne izvještaje, Godišnji izvještaj o radu obuhvata ekonomska, socijalna i kulturna prava, kao i rodnu ravnopravnost i dječja prava. U izvještaju Zaštitnik obavještava Skupštinu Crne Gore o stanju ljudskih prava i sloboda, uočenim pojavama diskriminacije i preduzetim aktivnostima i mjerama, i daje preporuke za otklanjanje povreda ljudskih prava i sloboda. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (koji je u Skupštinskoj proceduri) dodatno će biti ojačana samostalnost i nezavisnost Zaštitnika u skladu sa međunarodnim standardima.

Aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u okviru određenih radnih mjesta vrše se i poslovi zaštite ljudskih prava i sloboda koji se odnose na promoviranje ravnopravnosti polova i zaštitu prava žena, kao i drugih ranjivih osoba.

Ustavom Crne Gore („Sl. List“, br. 1/2007), u poglavlju Ljudska prava i slobode, utvrđeno je da država jamči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti. Za ostvarivanje rodne ravnopravnosti značajno je ustavno određenje po kojem su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva. Novo ustavno načelo je i zabrana svake neposredne ili posredne diskriminacija, po bilo kom osnovu. Uvođenje posebnih mjera (pozitivne akcije koje imaju za cilj postepenu eliminaciju istorijski uslovljenih nejednakosti) neće se smatrati diskriminacijom. Takođe, treba imati u vidu da su uvođenjem rodne ravnopravnosti u Ustav i druga ustavna načela i određenja dobila novi smisao, bolje rečeno, nose u sebi dimenziju rodne ravnopravnosti, i tako se u praksi moraju tumačiti. Ključno ustavno određenje koje obezbjeđuje uživanje i zaštitu svih prava i sloboda i jednakost svih građana/ki u ostvarivanju tih prava i sloboda je odredba člana 17 Ustava kojom je ustanovljeno da se prava i slobode ostvaruju na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma, kao i načelo da su svi pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Može se zaključiti, a to potvrđuje i donošenje značajnog seta zakona koji se tiču ljudskih prava i sloboda od usvajanja Ustava do danas da je Ustav Crne Gore, na nivou načela i opštih garancija, dao političku podršku i stvorio pravne pretpostavke za uvođenje standarda rodne ravnopravnosti i sprečavanje i eliminisanje diskriminacije po osnovu pola u svim oblastima i na svim nivoima. Garancije date najvišim pravnim aktom Crne Gore razrađene su nizom zakona kojima su uređeni radni odnosi, zapošljavanje, penzijsko i invalidsko osiguranje, obrazovanje, zdravstvena i socijalna zaštita, zaštita na radu, porodični odnosi, krivična djela i dr. Zakon o rodnoj ravnopravnosti («Sl. list RCG», br. 46/07) je usvojen jula 2007. godine. Zakonom je ustanovljen organ državne uprave nadležan za poslove u vezi ostvarivanja rodne ravnopravnosti, a to je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Zakonom o rodnoj ravnopravnosti su propisani mehanizmi za postizanje rodne ravnopravnosti. U cilju eliminacije diskriminacije po osnovu pola i postizanja rodne ravnopravnosti, Zakonom su utvrđene obaveze državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave, javnih ustanova, javnih preduzeta i drugih pravnih lica koja vrše javna ovlašćenja. U Zakonu je istaknuta i uloga civilnog sektora i dat značajan prostor za djelovanje nevladinih organizacija u ukupnim aktivnostima na postizanju rodne ravnopravnosti. Vlada Crne Gore je na sjednici 25. decembra 2014. godine utvrdila Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

Vlade Crne Gore je januara 2013, usvojila Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za period od 2013.-2017. godine. Plan aktivnosti (PAPRR) predstavlja razvojni dokument za

implementaciju politike rodne ravnopravnosti. Zasnovan je na međunarodnim i domaćim pravnim izvorima koji tretiraju problematiku rodne ravnopravnosti. PAPRR se donosi za period od četiri godine i to za oblasti definisane Pekinškom deklaracijom i Planom za akciju. Od 12 kritičnih oblasti u kojima je najizraženija rodna neravnopravnost u Pekinškoj deklaraciji, Crna Gora se opredijelila za devet oblasti u kojima namjerava u narednom vremenskom periodu da djeluje u cilju postizanja rodne ravnopravnosti. Ove oblasti su odabrane kao najznačajnije u javnoj raspravi koja je prethodila formulaciji PAPRR -a. PAPRR je izdvojio oblasti: unapređenje prava žena, međunarodna politika i saradnja, vaspitanje i obrazovanje, zdravstvena zaštita, nasilje nad ženama, ekonomija, politika i odlučivanje, mediji i kultura i institucionalni mehanizmi za kreiranje i sprovođenje politika rodne ravnopravnosti. U svakom području je određen strateški cilj, ciljevi, kao i mjere koje treba preduzeti. Određeni su i nosioci odgovornosti, partneri i vremenski period realizacije.

U Crnoj Gori su, do sada, osnovana tri institucionalna mehanizma za postizanje rodne ravnopravnosti.

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Republike Crne Gore osnovan je 11. jula 2001. godine, i u skladu sa svojim nadležnostima razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata koji se odnose na ostvarivanje načela rodne ravnopravnosti; prati primjenu ovih prava kroz sprovođenje zakona i unaprjeđivanje principa rodne ravnopravnosti, posebno u oblasti prava djeteta, porodičnih odnosa, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja, obrazovanja, zdravstva, socijalne politike i informisanja; učestvuje u pripremi, izradi i usaglašavanju zakona i drugih akata sa standardima evropskog zakonodavstva i programima Evropske unije koji se odnose na rodnu ravnopravnost; afirmiše potpisivanje međunarodnih dokumenata koji tretiraju ovo pitanje i prati njihovu primjenu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladnim organizacijama iz ove oblasti. Takođe, Odbor prati i ocjenjuje usklađenost zakona Crne Gore sa pravnom tekovinom Evropske unije i, na osnovu izvještaja Vlade, prati i ocjenjuje primjenu zakona, posebno zakona iz kojih proizilaze obaveze usaglašene sa pravnom tekovinom EU.

Nakon toga, Vlada Crne Gore je osnovala Kancelariju za ravnopravnost polova na sjednici održanoj 27. marta 2003. godine. Zakonom o rodnoj ravnopravnosti Ministarstvo za ljudska i manjinska prava određeno je kao nadležno za poslove u vezi ostvarivanja rodne ravnopravnosti. U aprilu 2009. godine Odjeljenje za rodnu ravnopravnost postaje sastavni dio Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Nadležnosti Odjeljenja se ogledaju u sljedećem:

- Koordinira aktivnostima koje imaju za cilj uspostavljanje rodne ravnopravnosti i učestvuje u pripremi i donošenju akcionih planova za uspostavljanje rodne ravnopravnosti na svim nivoima;
- Prati primjenu međunarodnih dokumenata i konvencija, kao i usvojenih međunarodnih standarda iz oblasti rodne ravnopravnosti, preduzima mjere za njihovu

implementaciju u pravni sistem Crne Gore i kreira kvalitetan monitoring poštovanja tih dokumenata;

- Priprema Plan aktivnosti, predlaže njegovo usvajanje i prati njegovo sprovođenje;
- Priprema programe za sprovođenje Plana aktivnosti na osnovu izvještaja organa za oblasti iz njihove nadležnosti;
- Organizuje istraživanja i analize o stanju rodne ravnopravnosti i analize potrebne za sprovođenje Plana aktivnosti, kao i sakupljanje podataka u okviru saradnje na nacionalnom i međunarodnom nivou;
- Priprema izvještaje o ispunjavanju međunarodnih obaveza od strane Crne Gore u oblasti rodne ravnopravnosti;
- Sarađuje sa lokalnom samoupravom i pruža podršku za osnivanje mehanizama za uspostavljanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou;
- Uspostavlja saradnju sa nevladinim organizacijama;
- Preduzima i podstiče aktivnosti na edukaciji o rodnoj ravnopravnosti i organizuje izdavanje prigodnih publikacija čiji je cilj promovisanje rodne ravnopravnosti;
- Postupa po predstavkama građana/ki u kojima se ukazuje na posrednu ili neposrednu diskriminaciju po osnovu pola, zauzima stavove i daje mišljenja i preporuke, a po potrebi obavještava Zaštitnika ljudskih prava i sloboda o postojanju diskriminacije po osnovu pola;
- Dostavlja Vladi godišnji izvještaj o ostvarivanju Plana aktivnosti;
- Obavlja i druge poslove u vezi ostvarivanja rodne ravnopravnosti, u skladu sa ovim zakonom.

Treći institucionalni mehanizam za rodnu ravnopravnost je institucija zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, čije su odgovornosti u skladu sa Zakonom o zaštitniku ljudskih prava i sloboda.

U skladu sa Zakonom o zaštitniku/zaštitnici ljudskih prava i sloboda propisane su nadležnosti da:

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje. Na zahtjev organa, Zaštitnik/ca može dati mišljenje o zaštiti i unapređenju ljudskih prava i sloboda.

Kao i da se Zaštitnik/ca bavi i opštim pitanjima od značaja za zaštitu i unapređenje ljudskih prava i sloboda i sarađuje sa organizacijama i institucijama koje se bave ljudskim pravima i

slobodama. Najbitniji segment je da Zaštitnik/ca može postupati po pritužbama građana/građanki koje se odnose na diskriminaciju po osnovu pola.

U instituciji Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda postoji radno mesto - Savjetnik zaštitnika u institucionalnom mehanizmu za zaštitu od diskriminacije manjinskih prava i rodne ravnopravnosti.

Komunitarno pravo	Nacionalna referenca-raspored usklađivanja	Odgovorna institucija/e	Rok za upućivanje Vladi Crne Gore za usvajanje (kvartalno)	Ljudski resursi u sklopu pojedinačnih aktivnosti (sadašnja situacija)	Lista podrške (jcašanje administrativnih kapaciteta) tokom prepristupnog perioda	Ciljni datumi za usklađivanje administrativnih kapaciteta	Finansijski aspekti
Radni odnosi							
32003L0088 Direktiva 2003/88/EK Evropskog Parlamenta i Savjeta od 4. novembra 2003. koja se odnosi na određene aspekte organizacije radnog vremena	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Uprava za inspeksijske poslove- Inspekcija rada	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu) Kontrolu i nadzor nad primjenom Zakona o radu i propisa o radu vrši Uprava za inspeksijske poslove preko Inspekcije rada	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za ra rad - Direkcija za za radne odnose potrebno je obezbijediti: Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014, 2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014, 2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
31994L0033 Direktiva Savjeta 94/33/EK od 22. juna 1994. o zaštiti mladih ljudi na radu	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14) Zakon o zaštiti i zdravlju na radu (Sl. list CG, br. 40/11) Pravilnik o zaštiti mladih ljudi na radu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Uprava Ministarstvo zdravlja za inspeksijske poslove	IV kvartal 2017 IV kvartal 2015	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	
31999L0070 Direktiva Savjeta 1999/70/EZ od 28.06.1999. o okvirnom sporazumu o ugovorima o radu zaključenim na određeno vrijeme, između ETUC, UNICE i CEEP, direktivom o nepunom vremenu.	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za ra rad - Direkcija za za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014, 2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014, 2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
31996L0071 Direktiva 96/71/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. decembra 1996. o raspoređivanju radnika u okviru pružanja usluga kolektivnog otpuštanja 98/59/EZ	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za ra rad - Direkcija za za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014, 2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014, 2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.

31998L0059	Direktiva Savjeta 96/59/EZ od 20. jula 1998. o usklađivanju zakonodavstva država članica u odnosu na kolektivno otpuštanje	Zakon o radu (Sl. list OG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q. IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q. IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupno iznos sredstava za zarade za 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupno iznos sredstava za materijalne troškove u 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
32008L0094	Direktiva 2008/94/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 22. oktobra 2008. o zaštiti radnika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca	Zakon o radu (Sl. list OG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q. IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q. IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti: Ukupno iznos sredstava za zarade za 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupno iznos sredstava za materijalne troškove u 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
32008L0104	Direktiva 2008/104/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 19. novembra o radu preko agencija za privremeno zapošljavanje	Zakon o radu (Sl. list OG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q. IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q. IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti: Ukupno iznos sredstava za zarade za 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupno iznos sredstava za materijalne troškove u 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
32001L0023	Direktiva Savjeta 2001/23/EZ od 12. marta 2001. o usklađivanju zakonodavstva država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenih kod prenosa preduzeća, pogona ili djelova preduzeća ili pogona	Zakon o radu (Sl. list OG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q. IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q. IV 2015. prijem 2 službenika	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupno iznos sredstava za zarade za 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupno iznos sredstava za materijalne troškove u 2014., 2015., 2016., 2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.

31997L0081 Direktiva Savjeta 97/81/EZ od 15. decembra 1997. o Okvirnom sporazumu o radu s nepunim radnim vremenom koji su sklopili UNICE, CEEP i ETUC	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
31997L0533 Direktiva Savjeta od 14. oktobra 1991. o obavezni poslodavca da obavještava radnike o uslovima koji se primjenjuju na ugovor o radu ili radni odnos (91/533/EZ)	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016,2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
32010L0018 Direktiva 2010/18/EU o sprovođenju Okvirnog sporazuma o roditeljskom odsustvu koji su zaključili BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP i ETUC, te o opozivu Direktive 96/34/EZ	Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14) Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti (Sl. list CG, br. 27/13) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (»Službeni list CG«, br. 46/07)Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2017 IV kvartal 2014	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu) U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći. Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika. 2015-2017	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016,2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
3199L0063 Direktiva Savjeta 1999/63/EZ od 21. juna 1999. o Sporazumu o organizaciji radnog vremena pomoraca koji su sklopili Udruženje brodovlasnika Evropske zajednice (ECSA) i Savez sindikata transportnih radnika u Evropskoj Uniji (FST)	Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe (Sl. list Crne Gore broj 62/13.)	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	IV kvartal 2018	Direktorat za pomorski saobraćaj (3 zaposlena službenika na propisima vezano za sigurnost pomorske plovidbe). Kontrolu i nadzor nad primjenom Zakona o sigurnosti pomorske plovidbe vrši Ministarstvo saobraćaja i pomorstva preko inspekcije sigurnosti	U cilju povećanja nivoa bezbjednosti planirano je da se zaposle 3 službenika u 2015 godini. Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	Direktorat za pomorski saobraćaj za radne odnose, neophodno je da obezbijedi: Ukupan iznos sredstava za zarade za: 2015,2016,2017,2018 godinu je 187,200eur. Ukupan iznos materijalnih troškova za: 2014,2015,2016,2017, i 2018 je 138,000eur.

<p>32009L0013 Direktiva Savjeta 2009/13/EK od 16. februara 2009. o sprovođenju Sporazuma koji su sklopili Udruženje brodovlasnika Evropske zajednice (ECSA) i Evropski savez transportnih radnika (ETF) o Konvenciji o radu pomoraca iz 2006. i izmjeni Direktive 1999/63 / EK</p>	<p>Zakon o sigurnosti pomorske plovilbe (Sl.list Crne Gore broj 62/13.) Napomena: Direktiva je u navedenom zakonu djelimično transponovana</p> <p>Pravilnik o bližim uslovima, načinu i postupku izdavanja odobrenja za posredovanje pri zapošljavanju pomoraca</p> <p>Napomena: Direktiva je u navedenom Pravilniku u potpunosti transponovana</p>	<p>Ministarstvo saobraćaja i pomorstva</p>	<p>IV kvartal 2014</p>	<p>Direktorat za pomorski saobraćaj (3 zaposlena službenika na propisima vezano za sigurnost pomorske plovilbe).</p> <p>Kontrolu i nadzor nad primjenom Zakona o sigurnosti pomorske plovilbe vrši Ministarstvo saobraćaja i pomorstva preko inspekcije sigurnosti plovilbe</p>	<p>U cilju povećanja nivoa bezbjednosti planirano je da se zaposle 3 službenika u 2015 godini. Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tehnikama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.</p>	<p>Do Q.IV 2015. prijem 3 službenika.</p>	<p>Direktorat za pomorski saobraćaj za radne odnose, neophodno je da obezbijede:</p> <p>Ukupan iznos sredstava za zarade za : 2015,2016,2017, i 2018 godinu je 187,200Eura.</p> <p>Ukupan iznos materijalnih troškova za: 2014 2015,2016,2017, i 2018 je 138,000Eura.</p>
<p>32000L0079 Direktiva Savjeta 2000/79/EZ od 27. novembra 2000. godine koja se odnosi na Evropski sporazum o organizaciji radnoga vremena mobilnih radnika u civilnom vazduhoplovstvu, koji su sklopili Udruženje evropskih vazdušnih prevoznika (AEA), Savez evropskih transportnih radnika (ETF), Evropsko udruženje letaćkog osoblja (ECA), Udruženje vazduhoplovnih kompanija evropskih regija (ERA) i Međunarodno udruženje vazdušnih prevoznika (IACA)</p>	<p>Zakon o vazdušnom saobraćaju ("Sl. list Crne Gore" broj 30/12), Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14)</p>	<p>Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, Ministarstvo rada i socijalnog staranja</p>	<p>I kvartal 2013</p>	<p>U Direktoratu za vazdušni saobraćaj zaposlena su tri službenika</p>	<p>U Direktoratu za vazdušni saobraćaj planirano je zapošljavanje još jednog službenika</p>	<p>Za potrebe sprovođenja direktive 2000/79/EZ nisu potrebna finansijska sredstva u oblasti vazdušnog saobraćaja.</p>	
<p>32005L0047 Direktiva Savjeta 2005/47/EZ od 18.jula 2005. o Sporazumu između Zajednice evropskih željeznica (CER) i Evropske federacije radnika u prometu (ETF) o određenim pitanjima uslova rada mobilnih radnika u interoperabilnom prekograničnom prometu u željezničkom sektoru</p>	<p>Napomena: Ova direktiva će biti implementirana nakon ulaska Crne Gore u Evropku Uniju.</p>						
<p>32002L0014 Direktiva 2002/14/EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 11. marta 2002. o uspostavljanju opšteg okvira za informisanje i savjetovanje s radnicima u Evropskoj zajednici – Zajednička deklaracija Evropskog parlamenta, Savjeta i Komisije o zastupljenosti zaposlenih</p>	<p>Napomena: ove direktive se vezuju za Zakon o zaštiti građana na radu u inostranstvu, ali će biti relevantne kada se izvrše izmjene pomenutog zakona.</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo prosvjete Ministarstvo nauke</p>	<p>2018</p>				
<p>32009L0038 Direktiva 2009/38 EZ Evropskog Parlamenta i Savjeta od 6 maja 2009. o osnivanju Evropskog radničkog savjeta ili uvođenje postupaka konsultovanjem i savjetovanje radnika kod poslodavaca koji posluju na nivou Zajednice</p>							
<p>Zastita i zdravlje na radu</p>							<p>Za novo zapošljavanje i nabavku potrebne ooreme i uzimajući u obzir</p>

31989L0391 Direktiva Savjeta 89/391/EEC od 12. juna 1989. o uvođenju mjera za podsticanje poboljšanja zaštite i zdravlja radnika na radu	Zakon o zaštiti na radu (Službeni list Crne Gore, br. 79/04, 26/10, 73/10, 40/11) Zakon o zaštiti i zdravlju na radu (Službeni list Crne Gore, br.34/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	I kvartal 2014. Vlada Crne Gore, na sjednici od 06.02.2014. godine, utvrdila je Predlog Zakona o zaštiti i zdravlju na radu.	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih radnika precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno 2)	2014/2015	Za novo zapošljavanje i nabavku potrebne opreme i uzimajući u obzir sve troškove vezane za ojačanje u punom kapacitetu novorganizacione Direkcije za poslove zaštite na radu (2 nova zaposlena u 2014 i 2015 godinu), za zarade u iznosu od 19.080 eura, kao i za materijalne troškove u iznosu od 1.200 eura. Planirana sredstva predviđena su budžetom MRSS. Napomena: Navedeno se odnosi na sve propise koji će biti donešeni u 2014/15 godini u dijelu administrativnih kapaciteta i materijalnih troškova u MRSS.
32009L0104 Direktiva 2009/104/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. septembra 2009 o minimalnim bezbjednosnim i zdravstvenim uslovima za korišćenje opreme za rad od strane radnika na poslu (druga pojedinačna direktiva u smislu člana 16 (1) Direktive 89/391/EEC) (kodifikovana verzija)	Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu pri korišćenju sredstva za rad	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	I kvartal 2015. godine	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih radnika precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno 2)	2014/2015	
31992L0058 Direktiva Savjeta 92/58/EK o minimumu zahtjeva za obezbjeđivanje uslova za bezbjednost i/ili zdravlje zaposlenih na radu (Sl. list br. 245, od dana 26. 08. 1992, str. 23) (deveta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stava 1. Direktive 89/391/EK)	Pravilnik o znacima za zaštitu i zdravlje na radu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	I kvartal 2015	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih radnika precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno 2)		Za novo zapošljavanje i nabavku potrebne opreme i uzimajući u obzir sve troškove vezane za ojačanje u punom kapacitetu novorganizacione Direkcije za poslove zaštite na radu (2 nova zaposlena u 2014 i 2015 godinu), za zarade u iznosu od 19.080 eura, kao i za materijalne troškove u iznosu od 1.200 eura. Planirana sredstva predviđena su budžetom MRSS. Napomena: Navedeno se odnosi na sve propise koji će biti donešeni u 2014/15 godini u dijelu administrativnih kapaciteta i materijalnih troškova u MRSS.
31990L0269 Direktiva Savjeta 90/269/EK od dana 29. maja 1990 godine o minimalnim zahtjevima za zaštitu i zdravlje na radu pri ručnom prenošenju tereta (Sl. list br. 156, od dana 21. 06. 1990, str. 9) (Četvrta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stava 1. Direktive 89/391/EK) (90/269/EK)	Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu pri ručnom prenošenju tereta	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za inspeksijske poslove	II kvartal 2015	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih radnika precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno 2)		
31989L0654 Direktiva Savjeta 89/654/EK od dana 30. novembra 1989 godine o minimumu zahtjeva za zaštitu i zdravlje zaposlenih na radnom mjestu (Sl. list br. 393, od dana 30. 12. 1989, str. 1)	Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radnom mjestu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	II kvartal 2015	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih radnika precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno 2)		
31989L0656 Direktiva Savjeta 89/656/EK od dana 30. novembra 1989 godine o minimalnim zahtjevima za upotrebu sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu (Sl. list br. 393, od dana 30. 12. 1989, str. 18)	Pravilnik o upotrebi sredstava i opreme za ličnu zaštitu na radu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Uprava za inspeksijske poslove	III kvartal 2015	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih radnika precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno 2)		

31992L0085 Direktiva Savjeta 92/85/EK od dana 19. oktobra 1992. godine o upoznavanju sa mjerama za podsticanje unapređenja zaštite i zdravlja na radu trudnica, porodilja i dojilja (deseta pojedinačna Direktiva u smislu člana 16(1) direktive 89/391/EK, Sl.list br. 348, od dana 28.11.1992, str.1)	Zakon o radu (Sl. list OG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) U toku je rad na izmjenama i dopunama Zakona) Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu trudnica, porodilja i dojilja	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	IV kvartal 2017 III kvartal 2014.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći.	Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika.	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti Ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
ESAW metodologija	Pravilnik o prijavama na području zaštite i zdravlja na radu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	IV kvartal 2015				
31992L0057 Direktiva Savjeta 92/57/EEZ o sprovođenju minimalnih bezbjednosnih i zdravstvenih zahtjeva na privremenim ili pokretnim gradilištima (osma pojedinačna direktiva u okviru člana 16 (1) Direktiva 89/391 EEC	Zakon o zaštiti i zdravlju na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za inspeksijske poslove	IV kvartal 2015	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesornih tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju poslove		
31990L0270 Direktiva Savjeta 90/270/EEZ o minimalnim bezbjednosnim i zdravstvenim zahtjevima za rad sa uređajima sa ekranima (peta pojedinačna direktiva u okviru člana 16 (1) Direktiva 89/391 EEC	Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu pri korišćenju opreme sa ekranom	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za inspeksijske poslove	IV kvartal 2016	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesornih tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju poslove		
32004L0037 Direktiva 2004/37/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2004. o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim ili mutagenim materijama na radu (šesta pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive Savjeta 89/391/EEZ)	Pravilnik o zaštiti zdravlja na radu pri izlaganju karcinogenim ili mutagenim materijama	Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove	IV kvartal 2016	Direktorat za rad (2 zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu) koordinira aktivnostima između interesornih tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove	Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju poslove		

<p>32009L0148 Direktiva 2009/148/EC od 30. novembra 2009. o zaštiti radnika od rizika povezanih sa izloženosti azbestu na radnom mjestu</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu pri izlaganju azbestu</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima interesosorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih-precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2)</p> <p>6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>31991L0322 Direktiva Komisije 91/322/EEZ od 29. maja 1991. o utvrđivanju indikativnih graničnih vrijednosti primjenom Direktive Savjeta 80/1107/EEZ o zaštiti radnika od rizika povezanih s izlaganjem hemijskim, fizičkim i biološkim sredstvima na radu.</p>	<p>Pravilnik o zaštiti zdravlja na radu pri izlaganju hemijskim materijama</p> <p>NAPOMENA: Na navedeni pravilnik odnose se i direktive koje su navedene u nastavku i to: 31990L0024 2000L0039 32006L0015 32009L0161</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima interesosorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih-precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2)</p> <p>6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>31998L0024 Direktiva Savjeta 98/24/EZ od 7 aprila 1998. o zaštiti zdravlja i bezbjednosti radnika od rizika povezanih sa hemijskim agensima na radu (četnaesta pojedinačna direktiva u okviru člana 16 (1) Direktiva 89/391 EEE</p>							
<p>2000L0039 Direktiva Komisije 2000/39/EZ od 8. Juna 2000. o utvrđivanju prvog popisa indikativnih graničnih vrijednosti profesionalne izloženosti u implementaciji Direktive Savjeta 98/24/EZ o zaštiti zdravlja i bezbjednosti radnika na radu od rizika povezanih s hemijskim sredstvima</p>							
<p>32006L0015 Direktiva komisije 2006/15/EZ od 7. Februara 2006. kojom se utvrđuje drugi popis indikativnih graničnih vrijednosti izloženosti na radnom mjestu u implementaciju Direktive Vijeća 98/24/EZ i kojom se izmjenjuju i dopunjuju Direktive 91/322/EEZ i 2000/39/EZ</p>							
<p>32009L0161 Direktiva Komisije 2009/161/EU od 17. Decembra 2009. o utvrđivanju trećeg popisa indikativnih graničnih vrijednosti profesionalne izloženosti u implementaciji Direktive Savjeta 98/24/EZ i izmjeni Direktive Komisije 2000/39/EZ</p>							

<p>32002L0044 Direktiva 2002/44/EZ Evropskoga parlamenta i Savjeta od 25. Juna 2002. o minimalnim zdravstvenim i bezbjednosnim mjerama pri izlaganju radnika rizicima koji nastaju fizičkim uticajima (vibracijom) (šesnaesta pojedinačna Direktiva u smislu člana 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ)</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih od rizika izloženosti vibracijama</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad (2) zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>32000L0054 Direktiva 2000/54/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. septembra 2000. o zaštiti radnika od rizika povezanih s izlaganjem biološkim agensima na radu (sedma pojedinačna direktiva u okviru člana 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ)</p>	<p>Pravilnik o zaštiti zaposlenih od rizika povezanih sa izlaganjem biološkim štetnostima na radu</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad (2) zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>32003L0010 Direktiva 2003/10/EZ Evropskoga parlamenta i Savjeta od 6. Februara 2003. o minimalnim zdravstvenim i bezbjednosnim zahtjevima u vezi izloženosti radnika rizicima koji proizilaze iz vanjskih uticaja (buke) (Sedamnaesta pojedinačna Direktiva u okviru člana 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ)</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih od rizika izloženosti buci</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad (2) zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>31993L0103 Direktiva Savjeta 93/103/ EZ od 23 novembra 1993 o minimalnim bezbjednosnim i zdravstvenim zahtjevima za rad na ribarskim brodovima. (Trinaesta pojedinačna direktiva u okviru člana 16. (1) Direktiva 89/391 EEEZ</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu na ribarskim brodovima</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za inspeksijske poslove, Ministarstvo obrazovanja</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad (2) zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>31992L0029 Direktiva Savjeta 92/29 EEEZ od 31 marta 1992. o minimalnim bezbjednosnim i zdravstvenim zahtjevima za unapređivanje medicinskih tretmana na brodovima</p>	<p>Pravilnik o minimalnim zahtjevima i uslovima pružanja medicinske pomoći na brodovima</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Uprava za inspeksijske poslove, Ministarstvo obrazovanja</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad (2) zaposlenih u Direkciji za poslove zaštite na radu koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015, zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		

<p>31999L0092 Direktiva 1999/92/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. Decembra 1999. o minimalnim uslovima za poboljšanje sigurnosti i zaštite zdravlja radnika potencijalno izloženih riziku od eksplozivnih atmosfera (15. Pojedinačna Direktiva u smislu člana 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih od rizika izloženosti eksplozivnoj atmosferi</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji koordinira aktivnostima između interresorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>31992L0091 Direktiva Savjeta 92/91/EEZ u vezi sa minimalnim zahtevima za poboljšanje zaštite bezbednosti i zdravlja radnika u djelatnostima ekstrakcije rude bušenjem (jedanaesta pojedinačna direktiva u okviru člana 16 (1) Direktiva 89/391 EEZ</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih u djelatnostima eksploatacije minerala bušenjem</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ekonomije, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji koordinira aktivnostima između interresorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>31992L0104 Direktiva Savjeta 92/104/EEZ o minimalnim zahtevima za unapređenje zaštite bezbednosti i zdravlja radnika u površinskim i podzemnim rudnicima (dvanaesta pojedinačna direktiva u okviru člana 16 (1) Direktiva 89/391 EEZ</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih u djelatnostima eksploatacije mineralnih sirovina iz površinskih ili podzemnih kopova</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ekonomije, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji koordinira aktivnostima između interresorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>32013L0035 Direktiva 2013/35/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. Juna 2013. o minimalnim zdravstvenim i bezbjednosnim zahtjevima u odnosu na izloženost radnika rizicima uzrokovanim fizičkim agencijama (elektromagnetska polja) (dvadeseta pojedinačna direktiva u okviru člana 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) i kojom se ukida Direktive 2004/40/EZ</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlja na radu pri izlaganju elektromagnetnom zračenju</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji koordinira aktivnostima između interresorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		
<p>32006L0025 Direktiva 2006/25/EK Evropskoga parlamenta i Savjeta od 5. Aprila 2006. o minimalnim zdravstvenim i bezbjednosnim zahtjevima koji se odnose na izlaganje radnika rizicima koji su posljedica fizičkih uzročnika (vještačko optičko zračenje)</p>	<p>Pravilnik o zaštiti i zdravlju na radu zaposlenih od rizika izloženosti vještačkom optičkom zračenju</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>IV kvartal 2016</p>	<p>Direktorat za rad zaposlenih u Direkciji koordinira aktivnostima između interresorne tripartitne radne grupe</p> <p>9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>	<p>(2) Do IV kvartala, 2015. zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspeksijske poslove</p>		

32010L0032 Direktiva Savjeta 2010/32/EU od 10. Maja 2010. o implementaciji Okvirnog sporazuma o sprječavanju povreda oštrih predmeta u bolničkom sektoru i zdravstvu koji su sklopili HOSPEEM i EPSU	Pravilnik o zaštiti zaposlenih od rizika povreda oštrih predmetima	Ministarstvo zdravlja	IV kvartal 2016	Direktorat za rad (2) zaposlenih u Direkciji za zaštitu na radu koordinira aktivnostima između interesorne tripartitne radne grupe 9 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspekcijske poslove	(2) Do IV kvartala, 2015. za zapošljavanje novih zaposlenih- precizno, dva nova zaposlena u Direkciji za poslove zaštite na radu (trenutno: 2) 6 inspektora rada za oblast zaštite na radu u Odsjeku za inspekciju rada, Uprava za inspekcijske poslove		
Socijalni dijalog							
12012E151 Konzolidovana verzija Ugovora o funkcionisanju Unije treći dio - socijalna politika i internim akcijama dio X - član 151 (bivši član 136 TEC)	Zakon o Socijalnom savjetu	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Socijalni savjet Crne Gore		U Socijalnom savjetu Crne Gore trenutno je zaposleno jedno lice	Kao preduslovi koji se traže izmjenama Zakona o socijalnom savjetu, priprema za osnivanje sekretarijata Socijalnog savjeta Crne Gore su u toku, u kontekstu jačanja administrativnih kapaciteta, planirano je da se jos troje zaposli.	Do IV kvartala 2015.	Za uspostavljanje Sekretarijata Socijalnog savjeta Crne Gore biće potrebno dodatnih 31.950 evra iz državnog budžeta.
12012E154 Konzolidovana verzija Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Treći dio- politika i unutrašnja akcija							
12012E155 Konzolidovana verzija Ugovora o funkcionisanju Evropske unije. Treći dio- politika i unutrašnja akcija							
Politika zapošljavanja							
Odluka Savjeta od 21. Oktobra o smjernicama za zapošljavanje država članica (2010/707/ EU) smjernice(7-10)	Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 Akcioni plan zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2015. godinu Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti (Službeni list Crne Gore, br. 14/10) Program reforme politike zapošljavanja i socijalne politike	Ministarstvo rada i socijalnog staranja / Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo finansija/Zavod za zapošljavanje Crne Gore	IV kvartal 2015	MRSS-U okviru direktorata za tržište rada i zapošljavanje sistematizovano je osam radnih mjesta i to u Direkcija za tržište rada i zapošljavanje sistematizovano 5 radnih mjesta, trenutno popunjeno 3. U Direkciji za obrazovanje odraslih sistematizovano tri radna mjesta od kojih je popunjeno 2. Trenutno je u ZZZCG	3 22		
Odluka Savjeta 200/98/EZ o osnivanju Odbora za zapošljavanje	Rješenje o obrazovanju Nacionalnog savjeta za zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa od 17.06.2013. godine	Ministarstvo rada i socijalnog staranja / Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo nauke, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za statistiku, Zavod za zapošljavanje, Centar za stručno obrazovanje, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća i socijalni partneri				Do perioda pristupanja biće obezbijeđeni administrativni kapaciteti za učešće u Odboru za zapošljavanje	
Evropski Socijalni Fond							
32006R1085 Uredba Savjeta (EZ) br. 1085/2006 od 17. jula 2006. o uspostavljanju Instrumenta prepristupne pomoći (IPA)	Strateški okvir usklađenosti 2012-2013 Uredba o organizaciji decentralizovanog upravljanja instrumentom prepristupne pomoći Evropske unije (Službeni list CG*, broj 5/2014)	Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo finansija, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo nauke		Operativna struktura za IPA IV komponentu koju čine: Tijelo odgovorno za Operativni program RLJR 2012-2013 (BROP) i Tijelo odgovorno za prioritet 1. i 4. (BRPM) u MRSS (4 zaposlena, ...	Tekućim IPA projektom "Jačanje upravljanja fondovima EU i općtim administrativnim procedurama" ojačaće se kapaciteti svih ključnih aktera koji su uključeni u	III kvartal 2015	21,300

Uredba Komisije (EK) br. 718/2007 od 12. juna 2007. godine o sprovođenju Uredbe Vijeća o uspostavljanju Instrumenta pretpriputne pomoći (IPA)	Operativni program razvoj ljudskih resursa 2012-2013 (IPA IV komponenta)			predviđeno zapošljavanje još 2 službenika); BRPM za 3. prioritet u MRSS (5 zaposlenih); BRPM za 2. Prioritet – mjera 2.1. u Ministarstvu prosvjete (5 zaposlenih); BRPM za 2. prioritet – mjera 2.2. u Ministarstvu nauke (6 zaposlenih) i Implementaciono tijelo (CFCU) u MF (11 zaposlenih).	upravljanje fondovima EU iz programa IPA komponenti I – IV i dodatno promovirati decentralizovani sistem upravljanja, kao i pružiti podršku održavanju uspostavljenih institucionalnih kapaciteta i procedura u tom pogledu. U okviru 4. Prioriteta OP RLJR 2012-2013 (Tehnička podrška) Mjere 4.1. i 4.2. su namijenjene Operativnoj strukturi kao podrška u implementaciji OP-a (kroz	
Socijalna inkluzija i lica sa invaliditetom						
52010DC2020 (EUR-Lex: 05.20.05) Evropa 2020 Strategija za pametan, održiv i inkluzivan rast	Strategija razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori 2013-2017	Ministarstvo rad i socijalnog staranja koordinira izradu izvještaja, Zajednica opština, NVO sektor	Izveštaj o sprovođenju Strategije za 2013 III kvartal 2014 Izveštaj o sprovođenju Strategije za 2014 III kvartal 2015	U Direktoratu za socijalno staranje i dječiju zaštitu trenutno radi 11 službenika	Direkcija za razvoj socijalnih usluga u lokalnoj samoupravi, u okviru Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu (3 službenika) Zavod za socijalnu i dječiju	IV kvartal 2014 31,950€ (za nove službe)
	Strategija za poboljšanje položaja Roma i Egipćana za period 2012-2016	MUIMP koordinira izradu izvještaja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Romski savjet, Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, NVO sektor koji se bavi pravima Roma	III kvartal 2016 Izveštaj o sprovođenju Strategije za 2014 I kvartal 2015 Izveštaj o sprovođenju Strategije za 2015 I kvartal 2016 Nova strategija za poboljšanje položaja Roma, Ažkalija i Egipćana I kvartal 2016	U Direktoratu za unaprijeđenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu (18 zaposlenih).	III kvartal 2015 I kvartal 2015 191,700€ 4,260€
	Nacionalni plan akcije za djecu	MRSS koordinira izradu izvještaja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo pravde, Ministarstvo kulture, Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda CG, NVO sektor koji se bavi pravima djece	Prvi Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog plana akcije za djecu III kvartal 2014 Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog plana akcije za djecu III kvartal 2015 Izveštaj o sprovođenju Nacionalnog plana akcije za djecu III kvartal 2016			

	Strategija razvoja hraniteljstva u Crnoj Gore sa Akcionim planom za period 2012-2016	MRSS koordinira izradu izvještaja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Nadležni centri za socijalni rad i NVO sektor koji se bavi pravima djece	Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2014 II kvartal 2015 Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2015 II kvartal 2016 Nova strategija razvoju hraniteljstva II kvartal 2017	U Direktoratu za socijalno staranje i dječiju zaštitu trenutno radi 7 službenika U nadležnim centrima za socijalni rad radi 40 stručnih radnika			
	Strategija razvoja socijalne zaštite starih lica za period 2013-2016 godine	MRSS koordinira izradu izvještaja, Ministarstvo zdravlja, Institut za javno zdravlje, JU za smještaj starih lica, NVO sektor	Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2013 III kvartal 2014 Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2014 III kvartal 2015 Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2015 III kvartal 2016	U Direktoratu za socijalno staranje i dječiju zaštitu 3 službenika			
52008PC0530 (01) Prijedlog Odluke Savjeta na zaključak, od strane Evropske zajednice, Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom	Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2008-2016 sa Akcionim planom 2014. i 2015. god. Zakon o povlasticama na putovanje lica sa invaliditetom	MRSS (koordinira izradom dvogodišnjih akcionih planova i godišnjim informacijama o sprovođenju Strategije) Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo pravde, Ministarstvo kulture, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, ustanove socijalne i dječije zaštite, lokalne samouprave, NVO sektor koji se bavi pravima lica sa invaliditetom	Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2014 I kvartal 2015 Izvjestaj o sprovođenju Strategije za 2015 I kvartal 2016 Nova Strategija za integraciju lica sa invaliditetom I kvartal 2016	U Direktoratu za socijalno staranje i dječiju zaštitu 4 službenika			
		MRSS koordinira, Ministarstvo finansija, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, i NVO sektor Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo pravde, Ministarstvo finansija, Ministarstvo zdravlja, Zastitnik ljudskih prava i sloboda CG, NVO sektor koji se bavi pravima lica sa invaliditetom	IV kvartal 2014				

52008PC0530(02) Prijedlog Odluke Savjeta na zaključak, od strane Evropske zajednice, Opcionog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom ispravljenu po 52008PC0530 (02) R (01)	Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Akcioni plan prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014. godinu.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo pravde, Ministarstvo finansija, Ministarstvo zdravlja, Zastitnik ljudskih prava i sloboda CG, NVO sektor koji se bavi pravima lica sa invaliditetom Ministarstvo održivog razvoja i turizma koordinira, predstavnici NVO sektora koji se bave pravima lica sa invaliditetom	IV kvartal 2014 Plan je usvojen	U Direktoratu za socijalno staranje i dječiju zaštitu 3 službenika i 25 stručnih radnika u nadležnim centrima za socijalni rad U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava i sloboda MLJMP trenutno su 2 osobe stalno zaposlene. Direktorat za građevinarstvo, Direkcija za strateški razvoj građevinarstva 3 službenika	U skladu sa odobrenom sistematizacijom radnih mjesta, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, sistematizovano je ukupno pet radnih mjesta u direkciji.	2014 2017	Budžetom za 2014. godinu obezbijeđena su sredstva za zarade za zaposlene u Direktoratu za zaštitu ljudskih prava i sloboda u godišnjem iznosu 24.000€ (u bruto iznosu) Kapitalnim budžetom Crne Gore za 2014. godinu opredijeljena su sredstva u iznosu od 400 000 € za realizaciju Akcionog plana, od čega je 131 000 € za izradu tehničke dokumentacije a 269 000 € za izgradnju elemenata pristupačnosti 31950 €
	Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za podršku života u zajednici	MRSS, Zajednica opština, predstavnici ustanova socijalne i dječije zaštite, predstavnici NVO sektora koji se bave pravima lica sa invaliditetom	Pravilnik donosi Ministarstvo rada i socijalnog staranja IV kvartal 2014	Trenutno rade svi službenici is Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu	Direkcija za razvoj socijalnih usluga u lokalnoj samoupravi, u okviru Direktorata za socijalno staranje i dječiju zaštitu tri službenika	IV kvartal 2014	31.950€
Socijalna zaštita							
32000V0112(04) Zaključci Savjeta od 17. Decembra 1999. o jačanju saradnje na modernizaciji i poboljšanju socijalne sigurnosti							
52005DC0706 (Eurlex: 05.20.50) Saopštenje Komisije Savjetu, Evropskom parlamentu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regiona - zajednički rad, raditi bolje - novi okvir za otvorene koordinacije socijalne zaštite i inkluzije politika u Evropskoj uniji		Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fond za zdravstveno osiguranje, Zavod za zapošljavanje					
Antidiskriminacija i jednake mogućnosti							
31975L0117 Direktiva Savjeta od 10. februara 1975. o usklađivanju zakonodavstva država članica o primjeni načela jednakih plata za muškarce i žene	Zakon o radu (Službeni list Crne Gore, br.49/08, 59/11, 66/12 i 31/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (»Službeni list CG«, br. 46/07)Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zabrani diskriminacije (»Službeni list CG«, br. 46/10,18/14)	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2017 IV kvartal 2014 I kvartal 2014	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu) U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tehnikama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći. Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno.	2015-2017 2015	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.

<p>31976L0207 Direktiva Savjeta 76/207/ EK od 9. februara 1976. o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnosti zapošljavanja, stručnog osposobljavanja, profesionalnog napredovanja i radne uslove.</p>	<p>Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (aSlužbeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osigranja od nezaposlenosti ("Sl.list CG", br.14/10 i 45/2012) Zakon o zabrani diskriminacije (aSlužbeni list CG, br. 46/10,18/14)</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava</p>	<p>IV kvartal 2017 IV kvartal 2014 I kvartal 2014</p>	<p>U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu) u Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene</p>	<p>U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravnim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba</p>	<p>Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika. 2015-2017 2015</p>	<p>U Direktoratu za rad - Direkcija za za radne odnose potrebno je obezbijediti ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.</p>
<p>31986L0378 Direktiva Savjeta od 24.jula 1986. o sprovođenju načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u sistemima strukturalnih socijalnih osiguranja (86/378/EEZ)</p>	<p>Zakon o zabrani diskriminacije (aSlužbeni list CG, br. 46/10 i Sl. list br. 18/14) Izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije postignuta je usaglasenost sa EU i SE standardima i to: promocija jednakosti, u skladu sa Konsolidovanim tekstom Ugovora o EU 2012/C 326/01: koncept direktne i indirektno diskriminacije; Direktiva o rasama Savjeta 2000/43/EZ, 2000/78/EC, 2004/113/EZ, 2006/54/EZ; ECRI-Opšta preporuka br.7, posebni oblici diskriminacije u skladu sa Direktivom Savjeta 2004/113/EZ. Zakon o Zaštiti ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sluzbeni list Crne Gore 42/11)</p>	<p>Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore</p>	<p>I kvartal 2014 II kvartal 2014</p>	<p>U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene</p>	<p>Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba</p>	<p>2015-2017</p>	<p>Budžetom za 2014 godinu obezbijeđena su sredstva za plate za službenike u Odjeljenju za zaštitu ljudskih prava i sloboda na godišnjem nivou u iznosu od 24.000€ (bruto iznos)</p>
<p>31996L0097 Direktiva Savjeta (96/97/EK) od 20. decembra 1996. o izmjeni i dopuni Direktive 86/378/EEZ o sprovođenju načela jednakog postupanja za muškarce i žene u programima profesionalnog socijalnog osiguranja</p>	<p>Zakon o rodnoj ravnopravnosti (aSlužbeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zabrani diskriminacije (aSlužbeni list CG, br. 46/10,18/14)</p>	<p>Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava</p>	<p>IV kvartal 2014 I kvartal 2014</p>	<p>U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene</p>	<p>Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba</p>	<p>2015-2017 2015</p>	

31979L0007 Direktiva Savjeta 79/7/EEZ od 19. decembra 1978 godine o progresivnom sprovođenju načela jednakog postupanja za muškarce i žene u programima socijalnih osiguranja	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10,18/14) Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti (Sl. list CG, br. 27/13)	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja	IV kvartal 2014 I kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba	2015-2017 2015	Budžetom za 2014 godinu, predviđena su sredstva za tri službenika u Odjeljenju, u iznosu od 28.805.40€ na godišnjem nivo (bruto iznos)
32000L0043 Direktiva Savjeta 2000/43/EZ od 29. juna 2000. godine o primjeni načela ravnopravnosti osoba bez obzira na njihovo rasno i etničko porijeklo jednakosti.	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/08, 59/11, 66/12 i 31/14) Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10,18/14)	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014 IV kvartal 2017 I kvartal 2014	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu) U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposli (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u 2015). Dodatno obrazovanje da se obezbijedi za službenike u vezi sa pravim tekovinama EU, kroz seminare i radionice i kroz bilateralne i multilateralne oblike tehničke pomoći. Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba	2015-2017 Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika. 2015	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti ukupan iznos sredstava za zarade za 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014, 2015, 2016, 2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
32000L0078 Direktiva Savjeta 2000/78/EZ od 27. novembra 1978. godine o jednakosti u zapošljavanju	Zakon o zaštitniku-cu ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori (Sl. list CG br. 42/11) Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10,18/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	I kvartal 2014 IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba	2015 2015-2017	
32004L0113 Direktiva Savjeta 2004/113/EZ od 13. decembra 2004. o sprovođenju načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavci robe, odnosno pružanju usluga	Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10,18/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zaštitniku-cu ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori (Sl. list CG br. 42/11)	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Zastitnik ljudskih prava i sloboda	I kvartal 2014 IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba	2015 2015-2017	

32006L0054 Direktiva 2006/54/EK Evropskog Parlamenta i Savjeta od 5. jula 2006.o sprovođenju načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada (izmjena)	Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10, 18/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o radu (Sl. list CG, br. 49/06, 59/11, 66/12 i 31/14)	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja		U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose (6 zaposlenih na propisima iz oblasti rada i Zakona o radu)	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno. Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba U Direkciji za radne odnose potrebna su 4 službenika da se zaposle (planirano je da se zaposli 2 službenika u 2014 i 2 službenika u	2015-2017 2015 Do Q IV 2014. prijem 2 službenika. Do Q IV 2015. prijem 2 službenika	U Direktoratu za rad - Direkcija za radne odnose potrebno je obezbijediti ukupan iznos sredstava za zarade za 2014,2015,2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 171.720 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2014,2015,2016,2017 i 2018. godinu iznosi 10.800EUR.
31997L0080 Direktiva Savjeta 97/80/EK od 15. decembra 1997.o teretu dokaza kod diskriminacije na osnovi pola	Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10,18/14) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	I kvartal 2014 IV kvartal 2014	U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	2015 2015 -2017	
31984H0635 84/635/EK Preporuka Savjeta od 13.decembra 1984 o promovisanju pozitivne akcije za žene	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	2015 -2017	
2006/0073 Direktiva 2002/73/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta od 23. septembra 2002 o izmjenama direktive Savjeta 76/207/EEC o implementaciji principa jednakog tretmana za muškarce i žene u pogledu pristupa zapošljavanju stručnoj obuci i promociji i radnim uslovima	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	2015 -2017	
31992H0131 92/131/EK: Preporuka Komisije od 27. novembra 1991 o zaštiti dostojanstva žena i muškaraca na radu	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	2015 -2017	
31995D0593 95/593/EC: Odluka Savjeta od 22. decembra 1995 o srednjoročnom akcionom programu Zajednice o jednakim mogućnostima za muškarce i žene (1996 do 2000)	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list CG, br. 46/10) 45/2012,18/14	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014 I kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO U Direktoratu za unapređenje i zaštitu ljudskih prava trenutno su 2 osobe stalno zaposlene	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno Predviđeno je da se u Direktoratu do kraja 2015 zaposli još jedna osoba	2015-2017 2015	
32001D0051 (Eurlex: 01.10.00) 2001/51/EC: Odluka Savjeta od 20. decembra 2000 uspostavljanju Programa za okvirnom strategijom o rodnoj ravnopravnosti (2001-2005)	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	2015-2017	
32005D1554 (Eurlex: 01.10.00, 05.20.05) Odluka br 1554/2005/EC Evropskog parlamenta i Savjeta od 7. septembra 2005 o izmjenama Odluke Savjeta 2001/51/EC uspostavljanje programa koji se odnosi na okvir Zajednice strategije o rodnoj ravnopravnosti i Odluke 848/2004/EC Ne osnivanju zajednice akcioni program za promovisanje organizacije aktivne na evropskom nivou u oblasti ravnopravnosti između muškaraca i žena (SLI 255, 30.09.2005, str 9-10)	Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	IV kvartal 2014	U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO	Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno	2015-2017	

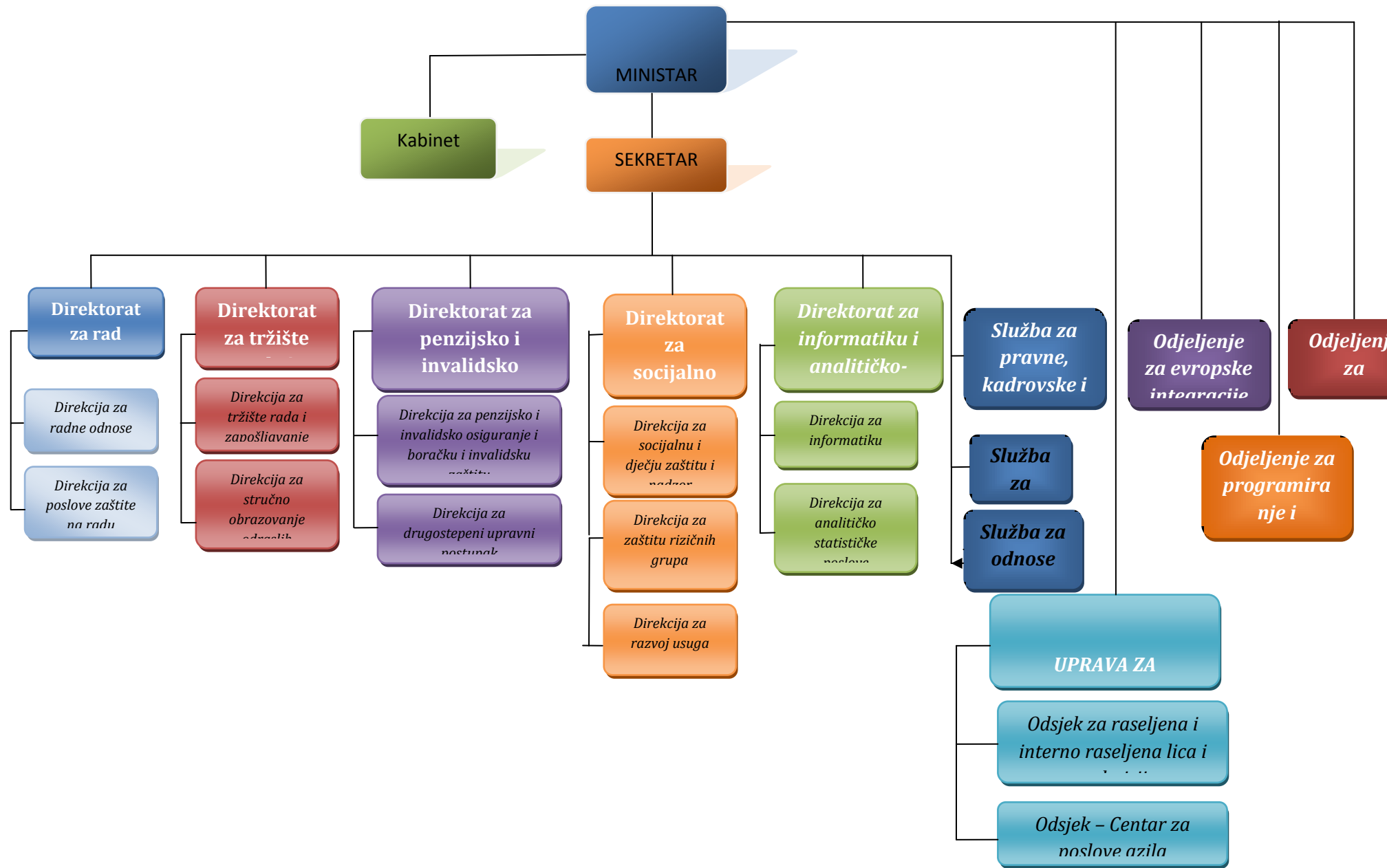
<p>32010L0041 Direktiva 2010/41/EU Evropskog Parlamenta i Savjeta od 7. jula 2010 o primjeni načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama koji se bave djelatnošću u okviru samozapošljavanja i kojim se opoziva direktiva Savjeta 86/613/EK</p>	<p>Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti (Službeni list Crne Gore, br. 27/13) Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG, br. 46/07) Utvrđen predlog zakona, trenutno je u skupštinskoj proceduri. Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti (Službeni list Crne Gore, br. 14/10)</p>	<p>Ministarstvo rada i socijalnog staranja Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Ministarstvo rada i socijalnog staranja</p>	<p>Zakon je donešen u II kvartalu 2013. IV kvartal 2014</p>	<p>U Direktoratu za socijalno staranje i dječiju zaštitu Direkcija za socijalnu i dječiju zaštitu i nadzor (4 zaposlena) U Odjeljenju trenutno 2 stalno zaposlena i 1 zaposleni po projektu saradnje sa NVO</p>	<p>U Direkciji za socijalno staranje i dječiju zaštitu planiran je prijem jednog službenika Predviđeno je da se u Odjeljenju tokom 2015. zaposli još jedno lice a do kraja 2017. još jedno</p>	<p>Do III kvartala 2015. prijem jednog službenika 2015-2017</p>	<p>Ukupan iznos sredstava za zarade za jednog službenika za 2015, 2016, 2017 i 2018 godinu iznosi 42.600 EUR. Ukupan iznos sredstava za materijalne troškove u 2015, 2015, 2016, 2017 i 2018. godinu iznosi 4.400 EUR.</p>
--	---	--	---	---	--	---	---

Administrativni okvir

Naziv	Inst.	Godina				
		2014	2015	2016	2017	2018
Harmonizacija						
(a) Zapošljavanje						
Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda	ZLjPS	4+1	8	11	11	11
Implementacija						
(a) Zapošljavanje						
Uredba o organizaciji decentralizovanog upravljanja instrumentom pretprijetne pomoći Evropske Unije	MRSS	0	3	3	3	3
Zakon o rodnoj ravnopravnosti	MLjMP	0	1	1	2	2
Zakon o zabrani diskriminacije	MLjMP	1	2	2	2	2
Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti	MRSS	0	3	3	3	3
Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti	UIP	0	4	4	4	4
Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti	ZSDZ	1	14	14	14	14
Zakon o izmjenama i dopunama zakona o Socijalnom savjetu	SSV	0	3	3	3	3
Zakon o zaštiti i zdravlju na radu	MRSS	1	3	3	3	3
Zakon o zaštiti i zdravlju na radu	UIP	0	6	6	6	6
Zakon o radu Zakon o štrajku Zakon o zabrani zlostavljanja na radu	MRSS	2	4	4	4	4

Naziv	Inst.	Godina				
		2014	2015	2016	2017	2018
Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova						
Zakon o volonterskom radu						
Zakon o reprezentativnosti sindikata						

Organizaciona šema Ministarstva rada i socijalnog staranja

Administrativni kapaciteti Ministarstva rada i socijalnog staranja

Trenutno je zaposleno 110 službenika, dok se novom sistematizacijom čije se usvajanje očekuje početkom 2015.godine, planira zapošljavanje 12 novih službenika.

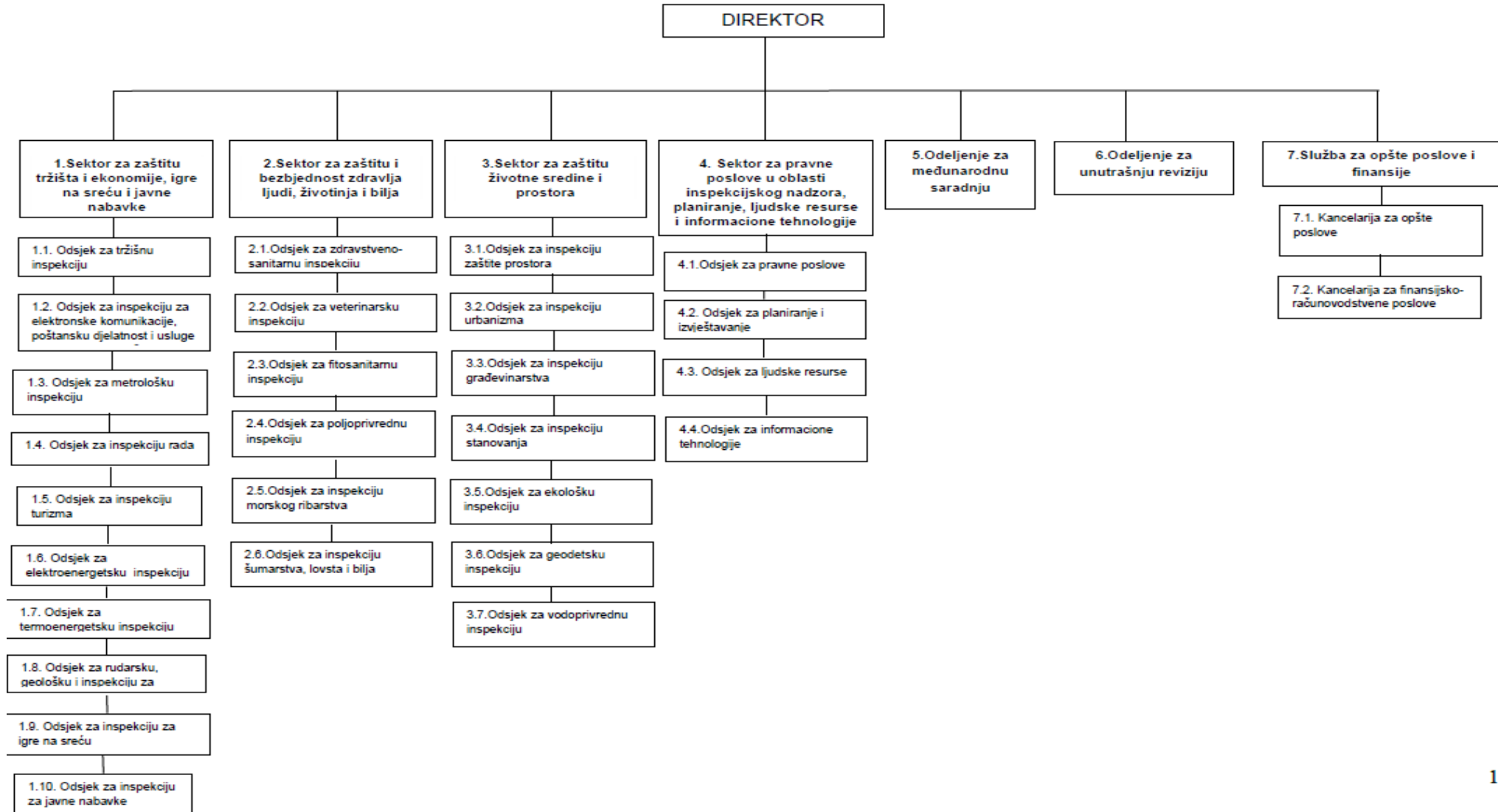
Nova radna mjesta će biti otvorena u sljedećim direktoratima : u novoformiranom Direktoratu za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova planirano je zapošljavanje još 4 službenika. U okviru postojeće osnovne organizacione jedinice-Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu osniva se nova uža organizaciona jedinica-Direkcija za razvoj usluga,gdje je predviđeno zapošljavanje još 3 nova službenika. U Direktoratu za rad, Direkciji za radne odnose planira se zapošljavanje još 4 nova službenika, a u Direkciji za zaštitu na radu planira se zapošljavanje još 1 službenika.

1.1 Tabela prikazuje trenutno stanje u 2014 godini.

Organizaciona jedinica	Broj zaposlenih
MINISTAR	1
SEKRETAR	1
Direktorat za rad	1
Direkcija za radne odnose	5
Direkcija za poslove zaštite na radu	3
Direktorat za tržište rada i zapošljavanje	1
Direkcija za tržište rada i zapošljavanje	3
Direkcija za stručno obrazovanje odraslih	2
Direktorat za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu	1
Direkcija za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i inv. zaštitu	7
Direkcija za drugostepeni upravni postupak	9
Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu	1
Direkcija za socijalnu i dječju zaštitu i nadzor	4
Direkcija za zaštitu rizičnih grupa	7
Direkcija za razvoj usluga –	-
Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove	1

Direkcija za informatiku	2
Direkcija za analitičko statističke poslove	4
Odjeljenje za evropske integracije	2
Odjeljenje za programiranje i implementaciju EU fondova	4
Odjeljenje za unutrašnju reviziju	2
Kabinet ministra	4
Služba za pravne, kadrovske i kancelarijske poslove	14
Služba za finansije	5
Služba za odnose sa javnošću –	-
Uprave za zbrinjavanje izbjeglica	1
Sektor za raseljena, interno raseljena lica, readmisiju i poslove azila	1
Odsjek za raseljena i interno raseljena lica i readmisiju	4
Odsjek – Centar za poslove azila	20
UKUPNO	110

Organizaciona šema Inspekcije rada

Rad na crno

U okviru ukupnih aktivnosti definisanih Akcionim planom za borbu protiv sive ekonomije (Akcionni plan), definisani su aktivnosti za suzbijanje rada na crno na tržištu rada. Njihovi glavni ciljevi su:

1. Smanjenje stope nezaposlenosti
2. Jačanje prava koje proizilaze iz zapošljavanje i vezani su za zapošljavanje
3. Unapređenje bezbjednosti i zaštite zdravlja na radu.

Glavni mehanizam za postizanje tih ciljeva je pojačana inspeksijska kontrola na tržištu rada. Odgovorni organ za sprovođenje ovih mjera je Uprava za inspeksijske poslove, odnosno Inspekcija rada, koja kontinuirano i intenzivno sprovodi aktivnosti za sprovođenje ovih mjera.

Glavni rezultati ovih aktivnosti su smanjenje obima neformalne zaposlenosti, kao i povećanje budžetskih prihoda po tom osnovu. Akcionni plan za borbu protiv sive ekonomije se usvaja svake godine i aktivnosti Inspekcije rada se redovno održavaju, na svakodnevnoj osnovi. Izvještaji Inspekcije rada predstavljaju osnovni alat za nadgledanje realizacije ovog dijela Akcionog plana, odnosno suzbijanje neprijavljenog rada na tržištu rada.

Inspekcija rada permanentno prati uvećanje zarada zaposlenih po osnovu rada u dane državnih i vjerskih praznika i ne nailazi na veće nepravilnosti, nakon uvida u relevantnu dokumentaciju (obračun zarada u pogledu procenta uvećanja, evidencije prisutnosti na radu...). No, to svakako, nije odraz stvarnog stanja, jer se dio zarada isplaćuje "na ruke" mimo iznosa utvrđenog ugovorom o radu, što ova inspekcija ne može pratiti, niti sankcionisati.

Što se tiče prekovremenog rada, reklo bi se da ga i nema, ako je suditi po broju odluka o uvođenju prekovremenog rada koju su poslodavci dužni dostavljati Inspekciji rada. Međutim, u praksi je vrlo teško dokazati prekovremeni rad, naročito kod malih poslodavaca, gdje se raspored radne snage mijenja na dnevnoj bazi, a zaposleni nijesu spremni na saradnju sa inspekcijom u tom pogledu, pa nema dovoljno dokaza o takvom radu za preduzimanje odgovarajućih mjera.

Kako je poslodavcu zakonom propisana obaveza da donese odluku o rasporedu radnog vremena zaposlenih i njihovom rasporedu po smjenama, kao i da im utvrdi raspored korišćenja sedmičnog odmora, to Inspekcija rada sankcioniše nepravilnosti utvrđene u slučajevima nedostatka relevantne dokumentacije ili nepoštovanja donijetih odluka. U tom kontekstu se može prepoznati, pored uskraćivanja prava na sedmični odmor i neprijavljeni prekovremeni rad, pa se isti sankcioniše, iako sporadično, zbog nedostatka dokaza.

Što se tiče redovnosti isplate zarada, Inspekcija rada preduzima sve raspoložive mjere iz svoje nadležnosti, kako bi se ažuriralo kašnjenje u isplati zarada i naknada zarada (ukazivanje, rješenje, zaključci o novčanom kažnjavanju zbog neizvršenja rešenja) , ali, ponekad se, ne može postići povoljan ishod po zaposlene, jer se radi o teškoj nelikvidnosti subjekta nadzora.

Pored redovnih aktivnosti, Inspekcija rada sprovodi pojačani inspekcijski nadzor za vrijeme: zimske turističke sezone, ljetnje turističke sezone i u dane državnih i vjerskih praznika. Te kontrole su, uglavnom, ciljane i vrše se kod onih poslodavaca koji radno angažuju veliki broj lica, češće nezakonito (kako domaćih državljana, tako i stranaca) posebno u djelatnostima gdje je naročito izraženo: građevinarstvo, ugostiteljstvo, trgovina, saobraćaj, poljoprivreda.

Pojačani inspekcijski nadzor na Primorju u sezoni 2014. godine, daje značajne rezultate.

Rad ove inspekcije direktno utiče na povećanje broja zakonito zapošljenih lica (što se odražava i na smanjenje stope nezaposlenosti), ostvarivanje prava iz rada i po osnovu rada zaposlenih, kao i poboljšanje bezbjednosti i očuvanje zdravlja na radu.

Inspekcija rada, u periodu pojačanih inspekcijskih kontrola u sezoni od 15 maja do 12 septembra, je zabilježila 2.837 zaposlenih osoba, sa kojima poslodavac nisu zaključili ugovore o radu i prijavili ih na obavezno socijalno osiguranje.

Nakon preduzetih mjera od strane ove inspekcije, ugovori o radu zaključeni su sa 2.561 licem i isti su prijavljeni na osiguranje, na koji način im je regulisan radno- pravni status u skladu sa Zakonom o radu i Zakonom o zapošljavanju i radu stranaca.

Od 2.561 lica u zakonit radni odnos uvedeno je: 1.290 crnogorskih državljana i 1.271 stranac.

Posebno ističemo kontinuirano i stalno vršenje inspekcije u saradnji sa policijom, inspektorima za strance, u skoro svim gradovima u Crnoj Gori (u navedenom periodu izvršeno je preko 70 kontrola). Takođe 21. i 22. oktobra 2014, izvedena je dvodnevna akcija od strane Inspekcije rada,

zajedno sa Graničnom policijom – Odsjek za strance, vize i suzbijanje ilegalnih migracija, sa posebnim naglaskom na građevinsku industriju (gradilišta), kao i na kretanje stranaca u Crnoj Gori.

U toj akciji Inspekcija rada je izvršila ukupno 38 kontrola (inspektori za oblast radnih odnosa i inspektori za oblast zaštite i zdravlja na radu su vršili pojedinačno inspekcijski nadzor, svaka pod svojom nadležnošću) i to: 18 kontrola na 8 gradilišta (3 investitora i 15 ugovarača i podugovarača) i 20 kontrola u oblasti trgovine i ugostiteljstva. Od ovoga od 77 nepravilnosti koje su pronađene najviše se odnose na : rad na crno (rade bez ugovora, nijesu registrovani za obavezno socijalno osiguranje bez radne dozvole za strance), evidencije o zaštiti i zdravlju za osobe bez prethodne obuke za zaštitu i zdravlje, rada pojedinaca bez prethodnog medicinske provjere, kolektivnog osiguranja, nedostatak ekspertskog mišljenja koji se odnosi na zaštitu od električnih instalacija i opreme, lične zaštitne opreme.

Pronašli smo 56 osoba koji su radili bez ugovora o radu (rad na crno); od kojih su 32 bili državljani Crne Gore i 24 su bili stranci.

Napominjemo da su tokom akcije od strane službenika Odjeljenja granične bezbjednosti 12 državljana Srbije su bili zadržani, kojima je prema Zakonu o strancima izdato rješenje o otkazu boravka i zabrane ulaska u Crnu Goru za određeni period.

Rad po inicijativama

Efikasnijem suzbijanju rada “na crno” doprinosi i postupanje Inspekcije rada po inicijativama građana, sindikata, nevladinog sektora i zapošljenih (prosječno 150 inicijativa mjesečno i oko 30% je anonimno), koje se podnose neposredno inspektorima rada u petnaest kancelarija širom Crne Gore, kao i preko Call centra Uprave za inspekcijske poslove, a kojima se ukazuje na poslodavce koji imaju radnike u neformalnom radu, ili na druge nepravilnosti.

Značajnom povećanju broja lica koji su iz rada “na crno” prevedeni u legalan rad doprinijela je i Vladina kampanja uključivanja građana u borbu protiv sive ekonomije “Budi odgovoran”.

U periodu od juna do novembra Inspekcija rada je primila ukupno 890 inicijativa od kojih se 19 odnose na dio zaštite i zdravlja na radu, i 871 se odnosi na radne odnose i zapošljavanje.

Razvoj informacijskog sistema za Inspekciju rada, koji je bio planiran 2014, je u toku-u fazi je softverskog razvoja i njegov završetak će olakšati planiranje i praćenje inspeksijskih kontrola na osnovu analize rizika.

Rezultati Inspekcije Rada 2014 (Januar-Novembar):

Vrsta preduzetih akcija	Broj preduzetih akcija (Januar-Jul 2014)	Broj preduzetih akcija (Jul-Novembar 2014)	Rezultati
Inspeksijske kontrole	5.266 (805 po inicijativama)	7.142	Povećanje broja zakonito zapošljenih lica
Nepravilnosti	3.118	4.462	
Ukazivanja	1.569	1.950	Period januar-jul - 896 osoba, od kojih: 487 stranih državljana and 409 državljana Crne Gore
Rješenja	199 (9 o zabrani rada pečačenjem objekta, zbog rada na crno i neuplaćivanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje)	205 (9 o zabrani rada pečačenjem objekta, zbog rada na crno i neuplaćivanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje)	
Prekršajni nalozi	1.342	2.692	Period jul-novembar - 2.764 osoba, od kojih : 1.356 stranih državljana and 1.408 državljana Crne Gore
Iznos izrečenih kazni	318.245,00€	811.570,00€	Smanjenje stope nezaposlenosti
Podnijeti zahtjevi za prekršajne	9	14	Priliv budžetskih sredstava po osnovu uplate doprinosa za obavezno socijalno osiguranje 252.905,00€

postupke			Priliv budžetskih sredstava po osnovu izrečenih novčanih kazni
----------	--	--	--

Poseban akcenat u izvještajnom periodu stavljen je na kontrolu primjene čl.25 i 26 Zakona o radu, koji se odnose na ograničavanje radnog odnosa na određeno vrijeme do 24 mjeseca kod istog poslodavca i transformaciju u radni odnos na neodređeno vrijeme po isteku tog perioda.

Po tom osnovu izvršen je inspekcijski nadzor kod 193 poslodavca i po nalogu inspektora rada transformisan je radni odnos sa određenog na neodređeno vrijeme za 1.502 zaposlenih.

NHDR izvještaj o neformalnoj ekonomiji

U cilju detaljnijeg elaboriranja nalaza izvještaja "Neformalna zaposlenost u Crnoj Gori - procjene obima i posljedica", predstojeći NHDR izvještaj o neformalnoj ekonomiji fokusiraće se na sljedeće debate:

Prva debata imaće za cilj da opiše šta i ko je u neformalnoj ekonomiji i da objasni zašto neformalna ekonomija raste; da naglasi nedostatke u pogledu dostojnog rada u neformalnoj ekonomiji i da ukaže na ključne elemente jedne sveobuhvatne i integrisane strategije za rješavanje i uzroka koji su u korjenu neformalne ekonomije i njenih simptoma i da time promoviše dostojni rad.

Druga debata treba da otvori pitanja neravnopravnosti i siromaštva u Crnoj Gori i njihove povezanosti sa neformalnom ekonomijom. Ovom debatom Izvještaj će ispitati pitanja diskriminacije i isključenosti iz formalnog tržišta rada koje tjera određene grupe ljudi u neformalnu ekonomiju. Određenim grupama, kao što su mladi, potrebna je posebna pažnja jer bi njihova zastupljenost među neformalno zaposlenim licima mogla biti prevelika.

Treća debata - veza između produktivnosti i neformalne ekonomije. Veliki stepen neformalnih aktivnosti smanjuje konkurentnost ekonomije pošto neformalne firme radije ostaju male ili su prinuđene da se ne šire zbog straha od inspekcije, čime imaju manji pristup inputima (krediti, edukacije), ne mogu da se uključe u formalne odnose i shodno tome pokazuju nižu produktivnost.

Četvrta debata bila bi o tome kako bi smanjenje neformalne zaposlenosti moglo da dovede do pozitivnih posljedica da se u Crnoj Gori stvaraju "bolja" radna mjesta i da se "ponovo" izgradni povjerenje u javne institucije. Mnogi radnici ne mogu da izađu iz situacije da obavljaju visoko rizične, slabo plaćene nesigurne aktivnosti koje su često povezane sa neformalnim zapošljavanjem.

Peta debata će otvoriti pitanje povezanosti odnosa i preklapanja nezakonitog zapošljavanja i socijalnih davanja. Socijalna davanja mogu da 'motiviraju' ljude da ostanu na 'nezakonitoj strani' pošto im ona omogućavaju i da dobijaju platu (neformalno - u gotovini) i da dobijaju socijalnu pomoć.

Šesta debata - neformalna ekonomija i proces pristupanja EU – koji su uslovi pristupanja EU i koje su najbolje prakse iz zemalja EU u ovom smislu? Veze sa Strategijom Jugoistočne Evrope 2020 koja se bavi otvaranjem milion radnih mjesta u Jugoistočnoj Evropi.

Pregled ključnih preporuka i potrebne politike i institucionalnog okvira i potrebnih radnji da se izađe iz zone neformalne ekonomije u Crnoj Gori:

- širok paket strategija i politika za postupnu formalizaciju neformalnih aktivnosti obuhvatao bi mjere politike u četiri najznačajnije oblasti i mogao bi da obuhvati niz mjera osmišljenih za situacije koje su specifične za Crnu Goru i pažljivo prilagođene za različite kategorije neformalnih radnika:
- prilagođavanje propisa uslovima i potrebama neformalnih preduzetnika i radnika i pružanje podsticaja da se olakša registracija.
- povećanje zarada i potencijal za razvoj radnika koji su u neformalnoj ekonomiji, npr. kroz stručnu obuku.
- smanjenje rizika neformalnih radnika i širenje pristupa socijalnoj zaštiti
- podizanje svijesti građana o implikacijama rada u neformalnom sektoru na "nultu toleranciju" prema neformalnoj ekonomiji kroz posebno prilagođene aktivnosti komunikacije